

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૧૬૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ સિદ્ધિ સંલ્પ

વિષય ૮૨: ૮૬

શ્રી.

સરલ ગુજરાતી ભાષામાં.
હાથ, પગ, અને શરીર ઉપરનાં ચીન્હો.
ઉપરથી ભવિષ્ય જાણવાની વિધા.

સામુદ્રિક સત્ત્વ.

લખી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
વઢવાણ શહેર નિવાસી
કૃષ્ણશંકર કાળીદાસ શુક્લ.
“શુભાર-શ્રેણી” “જ્યોતિષ સત્ત્વ” આદી
પુસ્તકોના કર્તા
ગયપુર બગડાવાડ—અમદાવાદ.

મનદગ પ્રિન્ટાઇમ પ્રેસમાં મોતીલાલ ગણપતરામે છાપ્યું
પાનકોર નાકા—અમદાવાદ

મંચ ૧૯૮૧

સને ૧૯૨૫

અવૃત્તી ૧ લી

પ્રત ૧૫૦૦

કિંમત રૂ. ૧-૦-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
નંદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

૧૨૧૬૪

અથ સ્વામિત્વના સર્વ હક, લખી
પ્રસિદ્ધ કર્તાએ પોતાને સ્વાધિન રાખ્યા છે

અર્પણ પત્રિકા.

સકળ સદ્ ગુણાલંકૃત, ક્ષમાશીલ ભૂપણ, પરમપુણ્ય
શ્રીયુત્ ભાઈશ્રી,

રા જટારાંકર પ્રભાશંકર રાવળ.
વાંકાનેર.

ભાઈશ્રી,

પુરૂષ પ્રયત્ન સાથે, પ્રભુની કૃપા હોય નો, સામાન્ય સ્થિ-
તિમાંથી ઉઠી સ્થિતિમાં આવવું એ દુર્લભ નથી, એ આપ
ભાઈશ્રીના દ્રષ્ટાંતથી સમજી શકાય છે વળી ઉઠી સ્થિતિમાં
આવ્યા છતાં, સાદું જીવન અને સાત રહેણી કરણીથી, અન્ય
બહુઓને દાખલો લેવા યોગ્ય ચાગ્રિનું દર્શન પણ આપનામાં
થઈ શકે છે મનુષ્યને સમય વિચારી ચાલવું એટલે કે સારો
સમય હોય ત્યારે કાર્તિક સત્કાર્ય પણ કરી ચુકવું, એ સૂત્રનું
આપે યથાર્થ પાલન કરી આપના વતન વાંકાનેરમાં તેમજ
અન્ય સ્થળોએ, જાહેર તેમજ ખાનગી રીતે ધર્મ મેવા. જાતિ
સેવા, અને લોક સવામાં આપને યોગ્ય હાથ દરેક ન્યૂને
લખાવ્યો છે, અને તે કાર્યમાં આપના નાહનાભાઈ શ્રીયુત્
ઉમીઆશ કરે પણ આપને વખતો વખત ઉત્તેજીત કરી આપના
ગુણ કાર્યોને સંગળ કરી આપ્યા છે આ સવ કારણોથી
લોભાઈ, તેમજ માગ સ્વર્ગસ્થ વડીલ સાથેના આપના મુના
સંબંધને હમેશ તાજે રાખી મારા પ્રત્યે અનહદ પ્રેમ અને
માયા રાખો છો, તે કાળજીથી આ નાનકડું. પરંતુ આપણા
આદ્યબુદ્ધિઓને ખાસ ઉપયોગી પુસ્તક હું આપને અર્પણ કરું છું

મીતી, સવત ૧૯૮૧ના માઘ
શુદ્ધ પચમી
રાયપુર, બગડાવાડ, અમદાવાદ.

લી હું છું આપનો
કાળજી કર કાળીદાસ શુક્લ
વડવાણ સહેર નિવાસી

પ્રસ્તાવના.

આપણી આર્થલુભીના નિપુણ મુનીઓએ, અનેક વિદ્યાઓનો વાગસો તેમના સત્તાનો સંપાદ્યો છે આ વિદ્યાઓમા સામુદ્રિક જ્ઞાન અદ્ભુત વિદ્યા પણ છે સામુદ્રિક વિદ્યાનુ મથન, પ્રથમ, આપણા દેશના વિદ્વાનોએ કરેલ છે અને હવે તે વિદ્યાને, કેટલાક વર્ષો પહેલા સાચી વિદ્યા તરીકે નહિ સ્વીકારનાગ, પાશ્વમના વિદ્વાનો પણ, સત્ય વિદ્યા તરીકે માનવા લાગ્યા છે, એટલુજ નહિ, પરંતુ સામુદ્રિક વિદ્યાના કાંઈ કાંઈ નવા નવા શાધનો પણ તેમણે કરેલ છે કાંઈ વિષયમા જેમ ઘણા વિદ્વાનો હતા ઉત્તરતાજ્ય તેમ વિચારોની બીન્નતા પણ વધે, એ ન્યાય અનુસાર, સામુદ્રિક વિષયને સત્ય માનવા જતા, તેના ચિન્હોના ભાવો માટે વિદ્વાનોમા મતભેદ છે આપણા વિદ્વાનો જે રેખા કે ચિન્હોને જે ભાવ આપનાગ માને છે, તે રેખાઓ માહેની કેટલીકને અન્ય વિદ્વાનો જુદાજ ભાવ આપનારી માને છે આવી રીતે વિચારોની બીન્નતા હોય ત્યારે જુદા જુદા મત માટે મત્યાસત્ય પણામા ઉત્તરતા જતા આપણા આર્થ વિદ્વાનોએ સામુદ્રિક નુ જે રીતે વર્ણન કરેલ છે, તે રીતેજ, તેમાથી કેમજા સાગ સાગ ગ્રંથજી ડરીને, એ શાસ્ત્રના સન્વરૂપ, આ “સામુદ્રિક સત્ય” નુ નાનકડુ પુસ્તક, સાદી અને સરલ ભાષામા લખવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે સામુદ્રિક વિદ્યા જાણુવાની દૃષ્ટિવાળાઓને એ માર્ગ દર્શક થાય તેમજ કાંઈ પણ બધુ, પોતાની જાતેજ પોતાની રેખાઓનો ભાવ જોઈ શકે, એ આ પુસ્તક લખવાનો ઉદ્દેશ છે, તે કળામુત થાઓ એવી પ્રભુ પામે ચાચના છે શ્રી રંગુ !

લી કર્તા

અનુક્રમ પ્રાંક

	પૃષ્ઠ
સામુદ્રિક શાસ્ત્ર અને તે જાણવાની જરૂર, ..	૧
સામુદ્રિક શાસ્ત્ર એ જુની અને અદ્ભૂત વિદ્યા છે ..	૨
બાપની રેખા રેખા લક્ષણ .	૩
માતાની રેખા અને ભાગ્ય રેખા	૪
માતાની રેખા તથા આયુષ્ય રેખા . .	૫
આયુષ્ય રેખા ઉપરથી જીવન મગજનો ભાવ ..	૬
કર્કશ રેખા કે પુન્ય રેખા ...	૮
કર્કશ રેખાનો ભાવ .	૯
સ્ત્રી અને મતાન રેખાઓ .	૧૧
ભાઈ બેનની રેખાઓ . . .	૧૨
માઝલીનું ચીન્હ કે સદિધ ચીન્હ,	૧૩
સીદિધ ચુખ સ પતી અને ૫૦ આપનાગ ચીન્હો ...	૧૪
ત્રીશુળ ચીન્હ કે ધર્મ ચીન્હ . .	૧૫
મત્રી અને ગજના ચીન્હો	૧૬
જવ ચીન્હના લક્ષણ .	૧૭
ચક્ર ચીન્હના લક્ષણ	૧૮
જુદે જુદે સ્થળે ઓછા વધતા ચક્રના ભાવ.....	૧૯

વિપગિત ચીન્હોના વિપગિત ભાવો, તથા અન્ય	૫૯
ચક્રના ચીન્હોના ભાવ	૨૦
આગળીઓ ઉપરના ચક્રના ચીન્હોના ભાવ	૨૧
ચક્ર સખ્યા ઉપરથી ભાગ્યનો નીર્ણય .	૨૪
સૂર્ય ચંદ્ર અને હયાયાગ આદી નીન્હોના ભાવ	૨૬
હાથી ઘોડા આદી ચીન્હોના ભાવ	૨૭
મુગળ ખાડણી આદી ચીન્હોના ભાવ	૨૮
પુષ્પ વૃક્ષ તોરણ દેર મદીગ વિગેરેનો ભાવ ..	૨૯
ધનુષ ચક્ર ૬૩ ગદા આદી ચીન્હોના ભાવ .	૩૦
સર્પ મુગટ કમળ વૃત્તિક આદી ચીન્હોનો ભાવ .	૩૧
યત્ર કુડ, વાવ ત્રીકાણુ સૂર્ય ચંદ્ર આદી ચીન્હોનો ભાવ	૩૨
કળાન દરજા ઝત્ર ગથ આદી ચીન્હોના ભાવ	૩૩
હાથેળીમા ઓછી વધતી રેખાઓના ભાવ ...	૩૮
આગળી ઉપર રેખાઓના ભાવ .	૩૫
કપાળ ઉપરની રેખાઓના ભાવ ..	૩૭
લલ ટ લક્ષણ .	૩૮
લલાટની રેખા ઉપરથી આયુષ્ય પ્રમાણ	૩૯
શરીરના નગ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ .	૪૦
વર્ણ તથા મધ લક્ષણ	૪૧

ગધ તથા ચાલ લક્ષણ.	૪૨
ગતી કે ચાલ લક્ષણ.	૪૩
તલ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ... ..	૪૪
રાળ લક્ષણ (મુઝના).	૪૭
ડોક કે ગરદન લક્ષણ..	૪૮
માથુ, મુખ, તથા દાતના લક્ષણ....	૪૯
નાક, ગરદન, અને બાજુ બધ રેખાના લક્ષણ.. .	૫૦
આખ લક્ષણ....	૫૧
નાભી, માથાની ટાલ, અને એક આખના લક્ષણ	૫૨
કાન લક્ષણ	૫૩
દાનના રંગના લક્ષણ.....	૫૪
પુરુષ ચીન્હ લક્ષણ	૫૫
સ્ત્રી ચીન્હ લક્ષણ	૫૬
દીર્ઘ બાહુ કે અગ્નિ બાહુના લક્ષણ	૫૭
દીર્ઘ છાતીના લક્ષણ.....	૫૮
મસ્ત જાગના લક્ષણ.....	૫૯
પગના ચીન્હોના લક્ષણ....	
રાજ વૈભવ લક્ષણ.....	૬૦
કુકા, જાડા લાલ અને સુપડા જેવા પગના લક્ષણ.....	૬૧

	૫૧૨
પગના ૨૨ ઉપગથી ભાગ્ય લક્ષણ.	૬૧
પગની આગળીઓ અને રેખાઓ ઉપગથી ભાગ્ય લક્ષણ	૬૩
પગના ૨૨ અને ખીજા ચીન્હો ઉપગથી ભાગ્ય લક્ષણ	૬૪
પગના ચીન્હો અને રેખાઓ ઉપગથી ભાગ્ય લક્ષણ ...	૬૫
મરીઅને ધનવાન અને ધનવાનને ગરીબ કે નાગ રેખા .	૬૯
લાખી દુકી પગની આગળીઓ ઉપગથી ભાગ્ય પગિદ્ધા	૭૦
લાખી દુકી આગળીઓ ઉપગથી સ્ત્રી સુખનો તીર્થુચ .	૭૨
પાની અને આગળીઓ ઉપગથી 'ધર્મ', ધન અને સ્ત્રી સુખ ..	૭૩
આગળીઓ ઉપગથી વિદ્વાન લ પટ અન સ્ત્ર વીણુના લક્ષણ	૭૪
હાથેળા અને આગળા લાખા દુકાના લક્ષણ .	૭૫
અગ્રુકો, ગાતી, ગાલ માયુ અને કમગના લક્ષણ .	૭૬-૭૭
આખ હોડ અને પેટની ઝગચાલીના લક્ષણ	૭૮
સ્ત્રીઓના ખામ સાંસુદ્રિક લક્ષણ ..	૭૯-૮૦

સામુદ્રિક શાસ્ત્ર અને તે જાણવાની જરૂર.

જમણા

સામુદ્રિક છે શાસ્ત્ર, ભાગ્ય કહેવાનું જાણી,
શરીર ઉપરના ચીન્હ તપાસી, સત્ય પ્રમાણી,
ડાબે હાથે નાર તણા, લક્ષણ જોવાયે.
જમણે હાથે તેજ રીતે, નરના કહેવાયે,
વળી એ રીતે પગના ચીન્હો, નર નારીના જાણવા,

કહે કૃષ્ણ શીખીને શાસ્ત્ર આ, સુખ દુઃખ સર્વ પ્રમાણવા.

મનુષ્ય માત્રનું ભાગ્ય જોવા માટે સામુદ્રિક શાસ્ત્ર, એ એક એવું
શાસ્ત્ર છે કે એ શાસ્ત્ર શીખેલ શરીર ઉપરના ચીન્હો જોઈને ભાગ્ય
કહી શકે છે પુરૂષનું ભાગ્ય તપાસવા માટે જમણે હાથે અથવા પગે
ઝેખાઓ જોવી અને સ્ત્રીનું ભાગ્ય જોવા માટે ડાબે હાથે અગર પગે
જોવી લલાટ અને શરીરના ખીજા ભાગોના ચીન્હો જાણીને સ્ત્રી
અગર પુરૂષને એક સરખી રીતે જ જોઈ શકાય છે

સામુદ્રિક શાસ્ત્ર એ જુની અને અદ્ભૂત વિદ્યા છે.

છાપા

પરા પૂર્વથી આજ, શાસ્ત્ર આધારે સહુનું,
કહેતા આવ્યા ભાગ્ય, મુની ધની કે રાજનનું,
ગરીબ તવ ગર એજ, શાસ્ત્ર આધારે બાણે,
ચીન્હ તપાસી સર્વ, કહો સંદેહ ન આણે,
જે અત ધરીને શીખશે, દુર્લભ નહિ એ લેશ પણ,
કહે કૃષ્ણ શીખેલા શાસ્ત્રઆ, જશ પામ્યા છે સર્વજણ

આ શાસ્ત્રના આધારથી અનાદી કાળથી સાધુ સત ધનવાન
અને ગગન, સૌનું ભાગ્ય પાગખવામાં આવે છે વળી ગરીબ અને
પૈસાપાત્ર, સર્વનું ભાગ્ય આજ શાસ્ત્રના આધારથી કહી શકાય છે.
તેમાં કાર્યપણુ સદેહ નથી જે આ શાસ્ત્રને અતથી શીખાય, તો તે
શીખી લેતા જરા પણ મુશ્કેલ નથી આ શાસ્ત્ર શીખેલા દરેક ફેકાળે
જશ મેળવે છે

રેખા લક્ષણ. આપની રેખા

કોહરા

ખીતુ રેખ કાડા તણા, મૂળ થકી શરૂ થાય,
હાથેળી વચ્ચે થઇ, અંગુઠા પર જાય,
અંગુઠાને તર્જની વચ્ચે પુરણ થાય
ખીતુ રેખ આ રેખને, હાથ વિષે કહવાય,
આખી રેખા હોયતો પુત્ર પિતાનો હાય,
પણ જો ખડીત હાય તો, અન્ય તણા કહવાય

કાડાના મૂળ પાનેથી શરૂ થઇ હાથેળીના વચ્ચે આગમ થઇ
અંગુઠા તરફ તર્જની આગળ અને અંગુઠા વચ્ચે જે રેખા જાય તેને
ખીતુ રેખા કહેવાય છે જો આ રેખા વચ્ચે, કોઇ ફેરાજો ખડીત ન
થતા આખી હોય તો તે પોતાના આપનોજ પુત્ર છે એમ જાણવું
પરંતુ જો તે વચ્ચે ખડીત થયેલી હોય તો તેનો જન્મ કોઇ ખીજથી
થયેલો કે એમ સામુદ્રિક રા અ કહે છે

રેખા લક્ષણ માતાની રેખા અને ભાગ્યરેખા ઢાલરા.

હાથેળી વચ્ચે થઈ, પીતૃ રેખા મુધી છેક.
રેખા જે જાયે નહી, જાણો માતૃ રેખ,
પહોચે અગુઠા અને તર્જની વચ્ચે રહેજ,
માતૃ રેખ એ જાણવી, ભાગ્ય રેખ પણ એજ,
મળે કદી માતા અને, પીતા તણી એ રેખ,
રનેહન પ છે બેયને, સત્ય વાતએ ખેખ

આયુષ્ય રેખા અને પીતૃ રેખાની વચ્ચે, હાથેળીના વચલા ભાગ
માં થઈ અગુઠા તર્જ, તર્જની અને અગુઠાની વચ્ચે પીતૃ રેખા
તર્જ જે રેખા જાય છે, તેને માતૃરેખા જાણવી આ રેખાને ભાગ્ય
રેખા પણ કહેવામાં આવે છે આ માતૃરેખા અને પીતૃરેખા, જે
જન્મે સાથે મળી જાય, તે માતા પીતા સંપીને ગહેનાગ હોય એમ
જાણવું

માતાની રેખા તથા આયુષ્ય રેખા

ઢાહર!

પણ જો એ છુટી રહે, કલેશ બેચને હોય,
મળે ન મેળજ એમનો, ઝગડો નીત્યે થાય,
લાખી રેખા હોય આ, દીર્ઘાયુ કહેવાય,
સુખ સપત બહુ લોગવી, સ્વર્ગે બંને જાય,
કનિષ્ઠિકા નીચે થકી, તર્જની બાજુ જાય,
આયુરેખ એ જાણવી, આયુ તેથી કહેવાય

પરંતુ જો આ માતૃ રેખા અને પીતૃ રેખા છુટી ગહે અને
એકબીજાને મળે નહિ તો માતૃ પીતાને અણબનાવ હોય, એમ
જાણવું જો આ રેખાઓ લાખી હોય તો બંને લાખુ આયુષ્ય મોગવી,
નિર્વાર્ગ વાસી થાય

ટચલી આગળીની નીચેથી નીકળી તર્જની તરફ જો રેખા જાય,
તે રેખાને આયુષ્ય રેખા કહેવામાં આવે છે, આયુષ્ય પ્રમાણ આ
રેખાથી જોવાય છે

આયુષ્ય રેખા ઉપરથી જીવન મરણનો ભાવ.

ઢાલરા

આયુ રેખા જેવી પ્રથમ, જો એ સારી હોય,
તો જેવું બીજું બધું, નહિતર લાલ નહોય,
આયુ રેખા આખી અને તર્જની મુઘી બધી
સો વર્ષો જીવે પુરા દીર્ઘાયુ કહેવાય,
પણ જો આ રેખા હશે, અનામિકા પાસેજ,
મધ્યમ કેરા મૂળમા અદ્વપાયુ એ છેજ,
આયુ છે આલીસતુ, કે તેથી પણ લેશ,
જરૂર તપાસીને કહો, સશય નહિ લવલેશ,

આયુષ્ય રેખાને હમેશા પહંલી જાવી કેમકે એ રેખા સારી હોય
તો પછી બીજી રેખાઓના ભાવ જોવા કામના છે, જો આયુષ્ય રેખા
સારી ન હોયતો બીજી રેખાઓના ભાવ જોવા નકામા જેવા છે જો
આ રેખા આખી હોય અને તર્જની આગળી મુઘી બધી તો એકમે
વર્ષનું આયુષ્ય સમજવું જો આ રેખા અનામિકા આગળી અને
મધ્યમા આગળીની વચ્ચે મુઘી હોય તો તેને અદ્વ આયુષી એટલે
૪૦ વર્ષની આસપાસ આયુષ્ય વાળો બાણીવો

આયુષ રેખા ઉપરથી જીવન મરણનો ભાવ (ચાલુ).

ઢાહરા

તેથી પણ દુકી કદી, અદ્ય રેખ દેખાય,
છેક અદ્ય આયુશ એ, પંદર સોળ ગણાય,
હોય મધ્યમાની સુધી, આયુ રેખ અણી શુદ્ધ,
આયુ વર્ષ ત્રેસઠ તણુ, ચીન્હ જણાયે શુભ,
આયુ રેખ કદી ક્ષીણકે, તુટેલી દેખાય,
બાળ અવસ્થાની મહી પરલોકે એ જાય.

જો આ આયુષ રેખા તેથી પણ ઓછી હોયતો થોડુ આયુષ
સમજવું એટલે પંદર મોગ વરસનું જાણવું, જો મધ્યમા આમણી
સુધી આયુષ રેખા અણી શુદ્ધ ચોખી હોય તો ત્રેસઠ વર્ષનું આયુષ
જાણવું, જો આયુષ રેખા જાળી અગર તુટેલી હોય તો બાળક અવસ્થા-
માજ મરણ થાય એમ જાણવું

ઉર્ધ્વ રેખા કે પુન્ય રેખા

દાહરા

અનામિકાને વચલીના, મુળ થકી લખાય,
ને કાડા સુધી જાય જે, પુન્ય રેખ કહેવાય,
ઉર્ધ્વ રેખ પણ એજ છે, તે જો આખી હોય,
રાજ લાભ તેથી મળે, સ્વશય ન ધરો કોઈ,
જાંખી રેખા હોય તો, ફળ તેનું જ અશુભ,
ઝીણી પણ આખી કદી ફળ થોડું છે શુભ,
અંશુકામા હોય જો, ઉચી રેખા સ્પષ્ટ,
નરપત્ની કે સેનાપતી, પામે નહિ કેા કષ્ટ

અનામિકા અને વચલી આગળના મુળમાથી ગર થકીને કાડા સુધી જે રેખા જાય તે રેખાને પુન્ય રેખા કહેવામા આવે છે, આ રેખાને ઉર્ધ્વ રેખા પણ કહેવાય છે, જો આ રેખા પુરેપુરી, ખડીત થયા વિનાની હોય તો તેનાથી રાજ્ય લાભ થાય છે, અને વધુ સુખ મળે છે જો આ રેખા ઝાખી હોય તો તેનું ફળ સારું નથી પણ જો ઝાખી જતા આખી હોય તો થોડું શુભ ફળ આપે છે જો અંશુકાની વચ્ચે એક ઉભી રેખા હોય તો તે ગળ અગ્ર મેરો મેના પતી થાય

ઉધ્વ રેખાનો ભાવ (ચાલુ)

દાહરા

ચળી હાય ધનવાનને, આચુ લાખુ હોય,
 સુખ પામે વિધ વિધ રીતે, કીર્તિ વૃદ્ધી થાય,
 ઉધ્વ રેખ કદી કોઇને, તર્જની સુધી હોય,
 રાજનો વિશ્વાસુ એ, સેવક જન કહેવાય,
 પણ તેના મૌ ધર્મનો, નાશ ખચીતે થાય,
 રાજ કાજ કરતા બધા, ધર્મ નહિ સચવાય,
 હોય મધ્યમાની સુધી, ઉધ્વ રેખ પહોચેલ,
 પુત્ર, પૌત્રને લક્ષ્મી સૌ, સ્કન્ધે આવી મળેલ.

ચળી ધનવાન અને દિધાંયુષી થાય, અનેક જાતના સુખ ભોગવે
 તેમજ કીર્તિવાન થાય. જો ઉધ્વ રેખા કોઇ માણસને કાઢાયી તર્જની
 સુધી હોય તો તે ગજા અગર મોટા માણસનો વિશ્વાસ પાત્ર થાય,
 પરંતુ રાજની સેવા કરતા તેના ધર્મ કાર્યો સાચવી નહિ ગઢાવાથી
 ધર્મ કાર્યનો લોપ થાય, જો આ ઉધ્વ રેખા મધ્યમા આગળી સુધી
 પહોચેલી હોયતો તે પુત્ર, પૌત્ર, અને લક્ષ્મીનુ સુખ ભોગવે.

ઉર્ધ્વ રેખાનો ભાવ (ચાલુ).

ઠાહરા

અનામિકાના મૂળમા, પહોચે રેખા એજ,
 ધન પામે મહંતત થકી, સત્ય વાત એ છેજ,
 પુત્ર પૌત્ર ગૃહ આઠીમા, સુખ દુખ બન્ને હોય,
 જીતી એ રીતે જશે, ન ધરો મશય કોઈ,
 કનિષ્ઠિકા મૂધી કદી, ઉર્ધ્વ રેખ લખાય,
 આયુ છે સો વર્ષનું, વિદેશ વસવા જાય.

જો ઉર્ધ્વ રેખા અનામિકાના મૂળ સુધી જાય તો તે માણસ મહેનત કરીને ધન મેળવે પુત્ર પૌત્ર અને ઘર સસાગમા સામાન્ય સુખ દુખ ભોગવે અને એ રીતે જીતી નુરી કરે. જો આ ઉર્ધ્વ રેખા કનિષ્ઠિકા આગળ સુધી જાય તો તે માણસનું આયુષ્ય એકસો વર્ષનું હોય અને તેને પરદેશમાં ગઢેલા જવું પડે.

૧૨૧૬--

સત્રી અને સંતાન રેખાઓ

દોહરા

આયુ રેખા ઉપરે, ટચલી આગળી પાસ,
રેખા હોયે જેટલી, પત્ની થાયે ખાસ,
પત્નીને વળી પુરૂષ છે, અન્યો અન્ય વિચાર,
પત્ની પત્ની મળ્યા તણો, સમજો આથી સાર,
અંગુઠાના મુળમાં, મોટી રેખા હોય,
પુત્રો તેને તેટલા, સશય ન ધરો કોઈ,
ત્રીણી રેખા હોય તે. પુત્રી રેખા વિચાર
પુત્ર પુત્રીનું પારખું, આ રેખાથી ધાર.

આયુષ રેખાની ઉપર અને ટચલી આગળીની નીચે જેટલી રેખાઓ હોય તેટલી સ્ત્રીઓ તે પુરૂષને થાય, અને સ્ત્રીને હોય તે તેટલા પુરૂષ તે સ્ત્રીને થાય. આ રીતે પુરૂષ અને સ્ત્રીના ભાવ અન્યો અન્ય જોઈ શકાય છે. અંગુઠાના મુળ પાસે જેટલી મોટી રેખાઓ હોય તેટલા પુત્ર થાય અને જેટલી નાની રેખાઓ હોય તેટલી પુત્રીઓ થાય આ રીતે સંતાનનો ભાવ જોઈ શકાય છે

ભાઈ બહેન ની રેખાઓ

દોહરા

આયુ રેખાની નીચે, પહોચ્યા ઉપર હોય,
રેખા સંખ્યા જેટલી, ભાતૃ સર્વ કહેવાય,
પણુ જો રેખાઓ ઝીણી, ભગીની સંખ્યા જાણુ.
ભાતૃ ભગીની કેટલા, આ રીતેજ પ્રમાણુ.

આયુષ રેખાની નીચે પહોચ્યા ઉપર જેટલી મોટી રેખાઓ
હોય તેટલા ભાઈ તે માણસને હોય અને જેટલી નાની રેખાઓ
હોય તેટલી બહેનો જાણવી એ રીતે ભાઈ અને બહેનનો ભાવ
જોઈ શકાય છે.

માછલીનું ચીન્હ કે સીદ્ધિ ચીન્હ.

છાપા

હોય માછલી ચીન્હ, હાથમા નીચે જેને,
કાર્ય સીદ્ધિ કરનાર, મળે સુખ સપત તેને,
પુત્ર પૌત્રનું સુખ, ભર્યાં ધનથી બહારો,
ધર્મ કીર્તિનો પ્રેમ, યશસ્વી છે પણ સારો,
જો મત્સ ચીન્હ આ હાથના, મુળ પાસે મણીખ ધમા,
કહે કૃષ્ણ કદી જો હોયતો, નીત્ય રહે આનંદમા

જેના હાથના નીચેના ભાગમા માછલીનું ચીન્હ હોય તે માણસ દરેક કાર્ય સીદ્ધ કરી શકે છે, તેને સુખ સપત સૌ મળે છે તેને પુત્રો અને પૌત્રોનું સુખ હોય છે, તે માણસ ધનવાન હોય છે. તેને ધર્મના કાર્યો કરવાનો અને કીર્તિ મેળવવાનો પ્રેમ હોય છે તેને દરેક ઠેકાણે જશ મળે છે. વળી જે માણસના હાથમા આ રીતે માછલીનું ચીન્હ હોય તે હમેશા આનંદી સ્વભાવનો હોય છે

સીદ્ધિ, સુખ સંપત્તી અને ધન આપનાર ચીન્હો.

છાપા

હોય તુજા કે નગર હાથમા વજ્રજ જેને,
નીચે સીદ્ધિ સર્વ મળે વેપારે એને,
કમળ ધનુષ તલવાર, તણા બે હોય ચીન્હતો,
ધન સુખ પામે તેહ, ભોગવે ભોગજ તેતો,
વળી અઘટ કોણુ ચીન્હ બે, હોય કોઈના હાથમા,
કહે કૃષ્ણ ખચીત એને મળે, સુખ સ પત ધન સાથમા.

જેના હાથમા ત્રાજવાનુ ચીન્હ અગર નગર કે વજ્રનુ ચીન્હ
હોય તેને દરેક જાતની સીદ્ધિ મળે છે તેમજ વેપાર રોજગારમા
ધન મળે છે કમળ ધનુષ કે તલવારના ચીન્હો હોય તો તેને ત્રણી
જાતના સુખ મળે છે. અને તે ભોગવિહારી થઈ શકે છે વળી
આઠખુણાવાળુ ચીન્હ કોઈના હાથમા હોય તો તેને સુખ સ પત્ની
અને ધન મેા મળે છે

ત્રીશુળ ચીન્હ કે ધર્મ ચીન્હ

૭૫।

હોય ત્રીશુળનું ચીન્હ ધર્મના કાર્ય કરે તે,
યજ્ઞ દાન ને દેવ પુજને મસ્ત રહે તે,
વળી ભોગવે રાજ સુખ બહુ વિધ વિધ રીતે,
પુન્ય તણે પગ્તાપ. લક્ષ્મી ખરચે શુભ કૃત્યે,
છે જો આદ્ય પ્રતિપાળએ, નિશ્ચયે બાણે રાજવી,
કહે કૃષ્ણ ત્રીશુળના ચીન્હથી, કીર્તિ ભારે બાણવી

જેના હાથમા ત્રીશુળનું ચીન્હ હોય તે ધર્મ કાર્ય કરનારે થાય
છે વળી યજ્ઞ કરવામા દાન કરવામા અને દેવ પુજન કરવામા તે
હમેશા આનંદ માને છે વળી તેને ધણી જાનના ગજસુખ મળે
સકે છે વળી તે સારા કાર્યોમા પૈતા ખચીને પુણ્યના કામે કરી
સકે છે વળી તે ગાયો અને આદ્યજીવોને પાળનારો કીર્તિવાન રાજા થાય છે.

મંત્રી અને રાજના ચીન્હો

છાપા

પર્વત, ક કણ, યોની મનુષ્યશીર હસ્તે જેને,
કળશ સરીખા ચીન્હ, જાણવો મંત્રી એને.
અ કુશ, કુ ડળ, ચક્ર, ચીન્હ દેખાય કદી જો,
ચક્રવર્તી રાજન્ન, હોય સ શય નહિ ખીજો,
છે સામુદ્રિકનુ વચન આ 'ખોટું' નહિ કદીયે થશે,
કહો કૃષ્ણ ચીન્હ આ હોય તો, જરૂર રાજવી તે હશે

પર્વત, ક કણ (ચુડી) યોની (સ્ત્રી ચીન્હ) મનુષ્યનું મગતક
કળશ (લોટો) વીજેરે ચીન્હો જેના હાથમા હોય તે ગણનો પ્રધાન
થાય છે. વળી જેના હાથમા અ કુશ કુ ડળ કે ચક્ર જેવા ચીન્હો
હોય તે જરૂર ચક્રવર્તી રાજ થાય એવું સામુદ્રિકનું વચન છે
નક્કી જાણવું

જવ ચીન્હનાં લક્ષણ

છપ્પા,

જવનુ ચીન્હજ હોય, કદી અગુઠા વચ્ચે,
આપ કમાઈ થકી લોગવે ધનસુખ નીશ્ચે,
મધ્યમ, તર્જની મુળ હોય જો ચીન્હો જવના,
પત્ની ઘણી પ્રેમાળ, મળે સુખ ઉત્તમ ઘરના,
જો જવ ચીન્હો આ રીતે, હોય ખચિત કાને યદી,
કહે કૃષ્ણ લોગવે સુખ ઘણું મ શય નહિ તેમાં કદી

જો કોઈ માણસને અગુઠાના વચ્ચેના ભાગમાં જવના આકારનું ચીન્હ હોય, તો તે માણસ પોતાની કમાણીથી ધન મેળવે, વચ્ચેની આંગળી અને અગુઠા પછીની આંગળી (તર્જની) ના મુળમાં જો જવ ના આકારનું ચીન્હ હોય તો તેની સ્ત્રી પ્રેમાળ હોય અને તેને રહેવા સારૂ ઘર હોય, જો જવના ચીન્હ આ રીતે હોય તો ખરેખર તે માણસ સુખી હોય છે

ચક્ર ચીન્હના લક્ષણ.

છાપા.

હોય ચક્રના ચીન્હ આગળી પાચે ઉપર,
પરમ ભક્ત છે એજ, સુખી ધની એ પૃથ્વીપર,
મળે વળી સુખ સર્વ, પરમ પદ પામે પોતે,
આ લોકે પરલોક, ભોગવે સુખ બહુ રીતે,
જો હોય ચક્રના ચીન્હ તો, પાચે આંગળીની મહી,
કહે કૃષ્ણ ખરો એ ભક્ત છે, ઈશ્વર પ્રેમી છે સહી

જો પાચે આગળી ઉપર ચક્રના આકારના ચીન્હ હોય તો
તે માણુમ ઈશ્વરનો ભક્ત હોય છે તેમજ તે સુખ યાજો અને ધન
યાજો હોય, આ લોક અને પર લોકમા પણ તેને સુખની પ્રાપ્તી વાચ
પાચે આગળી ઉપર ચક્ર ચીન્હ હોય તો તેને ખરેખર ભક્ત જાણવો

જુદે જુદે રથળે ઓછા વંદતા ચકના ભાવ છપા.

હોય અશુદ્ધ ચક, અગર જવ પુરો જાણુ,
અચિત મેળવે દ્રવ્ય, પિતાને પર પીતાનુ
વળી મેળવે દ્રવ્ય, જગતના અન્ય જનોનુ,
નીશ્ચે જાણુ એજ પરાક્રમ આ ચીન્હોનુ
કદી તર્જની માહી ચક તો ધન એ પામે મીત્રથી
કહે કૃષ્ણ અચિત એ જાણુજો છતે હોડે શત્રુથી

જો અશુદ્ધામા ચકના આકારનુ ચીન્હ હોય અગર પુરેપુરુ
જવના આકારનુ ચીન્હ હોય તો તે માણુસ જન્મથી ગ્રીમન હોય,
એટલે તેને તેના આપ દાદાનુ દ્રવ્ય મળે વળી પેપાગી લોકો તેમજ
અન્ય લોકો પામેથી પણ તેને દ્રવ્ય મળે જો અશુદ્ધાની પછીની
પહેલા આગળી (તર્જની) ઉપર ચકનુ ચીન્હ હોય તો તેને મીત્રો
તરફથી દ્રવ્ય મળે એ નકકી સમજવુ તેમજ તે માણુસ શત્રુઓ
ઉપર છત મેળવે

વિપરિત ચીન્હોના વિપરિત ભાવો, તથા અન્ય ચક્રના ચીન્હોના ભાવો

છાપા.

પણ જો વિપરિત ચીન્હ તર્જની ઉપર હોયે,
ધન સૌ ચાલ્યુ જાય, મીત્ર લુટી લે સહુએ,
વચલી ઉપર હોય, ચક્રનુ ચીન્હજ જેને,
ધનસુખ પ્રાપ્તી થાય, દેવથી નીચે એને,
પણ જો ઉલટુ ચક્ર નો, ધન સૌ ચાલ્યુ જાય છે,
કહે કૃષ્ણ દેવના કાર્યમાં, ધન હિન તે નર થાય છે

પરંતુ જો આ ચક્રનુ ચીન્હ અવળુ હોય તો તમામ દ્રવ્યનો નાશ થાય, મીત્રો અને સગા વહાલા તમામ પૈસા લઈ જાય, જો વચલી આગળી ઉપર ચક્રનુ ચીન્હ હોય તો દેવ તરફથી તેને ધનની પ્રાપ્તી થાય, પણ જો આ ચીન્હ અવળુ હોય તો દેવના કામોમાં તમામ દ્રવ્ય ખર્ચાઈ જાય અને ખીજી રીતે પણ ધનનો વ્યય થઈ જાય

આંગળીઆ ઉપરનાં ચક્રના ચીન્હોનો ભાવ.

છપ્પા

વળી કળયા ક કાસ, વધે ઉલટા ચીન્હોથી,
વિપરિત ચક્ર જ હોય, હુ ખ પામે બહુ તેથી
હોય ચક્રનું ચીન્હ, આંગળી મધ્યમ ઉપર,
વિદ્યા વૃદ્ધી થાય, પરિશ્રમ વીણ ખરેખર,
વળી દીર્ઘાયુ ધનવાનને, સ્ત્રી જન પ્રેમી એજ છે,
કહે કૃષ્ણ સજ્જન ગુણવાનને, ચતુર સાહસી તેજ છે.

વળી જો આ ચીન્હો અવળા હોય તો કળઆ અને ક કાસનો
વધારો થાય અને વળી રીતે દુઃખ આવી પડે, જો ૫મી આંગળી
ઉપર ચક્રનું ચીન્હ હોય તો થોડા પરિશ્રમથી પણ વિદ્યા મેળવી શકે
છે વળી આ ચીન્હથી માણસ દીર્ઘાયુથી ધનવાન સ્ત્રીઓનો પ્રેમી
થાય છે, તેમજ તે માણસ સજ્જન ગુણવાન ગણાય અને ઉત્તમ
સાહસ પ્રેરનારો થાય છે

આંગળીયો ઉપરનાં ચક્રનાં ચીન્હોનો ભાવ (ચાલુ.

છરખા.

ચક્ર ચીન્હ કદીહોય, આગળી વચક્રી ઉપર,
લાભ પુત્ર પરિવાર, તણો, પામે તેવા નર,
અનામિકાનું ચક્ર, કદી ઉલટું દેખાયે,
નિર્ધન નીતિ હીણ ખરેખર તે નર થાયે,
વળી મહા લોભી ને તેજહીણ એવા નર નીશ્ચે સહી,
કરે દુઃખ ચક્ર વિપરીત જો, વિપરીત ગતી તેની કહી

વળી વચક્ર આગળી ઉપર ચક્રનું શુભ ચીન્હ હોય તે પુત્ર
અને પત્નિ (છોકરા હોય) નું સુખ તેને મળે છે. વચક્રી આગળી
પત્રીની (અનામિકા) આગળી ઉપર અવળા ચક્રનું ચીન્હ હોય તે
તે માણસ ધનહીણ તથા નીતિ વિનાનો થાય છે, વળી વણેજ લોભી
પમકૃમ વિન નો તથા તેજહીણ પણ ને થાય છે.

આંગળીયો ઉપરનાં ચકનાં ચીન્હોનો ભાવ (ચાલુ).

છપ્પા

હોય ચકનુ ચીન્હ, આગળી છેલ્લી ઉપર,
લક્ષ્મીવાળો તેજ, વણજ વેપારે સદ્ગર,
પણુ જો ઉલટું ચક, ખુએ વેપારે લક્ષ્મી,
ધન સૌ ચાલ્યુ જાય, અને લક્ષ્મીજ અલક્ષ્મી,
છે આ રીતે સૌ ચકના ભાવ આગળી ઉપરે,
કહે કૃષ્ણ ભાગ્ય જોઈ કહો, જશ મળશે તેથી ખરે.

છેલ્લી આગળી ઉપર ચકનુ ચીન્હ હોય તો તે ધનવાન અને
કીર્તિવાન વેપારી થાય, પરંતુ જો આ ચક અવળુ હોય તો વેપાર
ધધામા પૈસાની પાયમાલી થાય, અને જે લક્ષ્મી, સુખ આપનારી
કહેવાય, તે દુઃખ રૂપ થાય, આ રીતે આગળાઓ ઉપરના ચક
ચીન્હોનો ભાવ છે

ચક્ર સંખ્યા ઉપરથી ભાગ્યનો નીર્ણય

છાપા

હોય ચક્ર જો એક, સુખ પામે બહુ વીધિના,
એ ચક્રો કહી હોય, શત્રુઓ આજા તેના,
ત્રણ ચક્રથી રાજમાન પામે શુભ પેરે,
ચાર ચક્ર જો હોય ભોગ ભોગવશે લહેરે,
પાંચ ચક્રથી રાજવી બાણો નીચે જગ વિષે,
કહે કૃષ્ણ ચક્રનો ભાવ આ, જશ વધશે વિધવિધ મીશે.

જો બધી આગળી ઉપર મળીને એક ચક્ર હોય તો સુખી થાય,
જો ચક્ર હોય તો ધણા શત્રુ થાય, ત્રણ ચક્ર હોય તો રાજાઓથી
માન પામનાર થાય અગર ચાર ચક્ર હોય તો ભોગવિલાસી થાય, પાંચ
ચક્ર હોય તો રાજા અગર રાજના જેવા સુખ ભોગવનાર થાય, આ
રીતે ચક્રોનો ભાવ સમજવો.

એક સંખ્યા ઉપરથી ભાગ્યનો નીર્ણય (ચાલુ)

છાપા.

દશે આગળી એક થકી શોભીતી હોયે,
નીશ્ચે તે મહારાજ ધરો નહિ સશય કોયે,
હોય નહિ કદી એક, એક પણ જેને હોયે,
મહા દરિદ્રી જાણુ, દુખી ધન હીનજ સાથે,
આ રીતે છે એકના ભાવ દશે અગુલી તણા,
કહે કૃષ્ણ શીખતા ખતથી કઠિન નથી તે તો ધણા

જે દશે આગળી ઉપર એક હોય તો તેને મહારાજ એટલે
ગણાયો ઉપર સત્તા ચલાવનાર જાણવો, જેની આગળીઓમા એક
પણ એક ન હોય તેને ધનહીણ કહાય અને મહા દરિદ્રી જાણવો,
આ રીતે એકના ભાવ સમજવા

સુર્ય ચંદ્ર અને હથીઆર આદી ચીન્હોના ભાવ.

છાંપા.

હોય હાથમાં ચંદ્ર સુર્ય કે સુહર દેવળ,
 દૈવી લક્ષણ એજ, હાય દરવાજો કેવળ,
 શક્તી ધરાવે દેવસમા કાર્યો કરવાની,
 ચમત્કાર અદ્ભુત વિષે બુદ્ધી કરવાની,
 વળી આયુષ્ય ચીન્હ હશે કદી, વીર પુરુષ એ જાણવા,
 કહે કૃષ્ણ ખચિત એવા નરો, શુરસરદાર પ્રયાણવા.

જેના હાથમાં સૂર્ય ચંદ્ર કે દેવ મદીગના જેવા ચીન્હો હોય
 અથવા દરવાજાના જેવું ચીન્હ હોય, તે પુરુષને દૈવી લક્ષણવાળો
 જાણવો તે પુરુષ એવા ચમત્કારના કામો કરી જતાવે કે જે સાધારણ
 માણસથી થઈ શકે નહિ પરંતુ કેવળ ઈશ્વરી શક્તી વાળાથીજ થઈ
 શકે વળી જે પુરુષના હાથમાં હથીઆરનું ચીન્હ હોય તે શુરવીર
 અને લડવૈયા લોકોનો સમદાર થાય એ નીશ્ચય પૂર્વક જાણવું

હાથી ઘોડા આદી ચીન્હોના ભાવ.

હાથી

હોય વાહનો ય્રષ્ટ હાથી ઘોડા કે ગથના,
વળી વૃષભના ચીન્હ હાથમા હોયે જેના,
ધરે ય્રષ્ટ સામર્થ, શત્રુ દળને હણવાનુ,
સેના પતી, શુરવીર નામ મશહુરજ એનું,
વળી ગાડી. વાડી પાલખી છત્ર ધ્વજ આમર હશે,
કેહ દ્રુપદ હોય સીંહાસનો, રાજ યોગ તેથી થશે.

જેના હાથમા હાથી ઘોડા કે ગથના કિતમ ચીન્હો હોય, તેમજ
જેના હાથમા વૃષભ એટલે બળદના જેવુ ચીન્હ હોય તે માણસ
ગજના સૈન્ય ઉપર વીજય મેળવનારો થાય, વળી શુગ્રીવ સેનાપતી-
ઓમા તે ય્રષ્ટ હોય, વળી ગાડી, વાડી, પાલખી, છત્ર, ધ્વજ, આમર
અને સીંહાસન જેવા ચીન્હો જેના હાથમા હોય તે ગણ થઈ શકે
અથવા રાજા જેવો મોટો માણસ થઈ શકે એ નહીં બાણુ

મુશળ ખાંડણી આદી ચીન્હોના ભાવ

છાયા

મુશળ ખાંડણી હોય હાથમા જો કોઈના,
મળે નહિ સુખ લેશ, ભાગ્ય વિપરિત છે એના,
અશુભ ચીન્હો જાણુ, હું ખે એ પેટજ ભરતો,
ખેડ કરીને ઉઠર તણો, નિર્વાહજ કરતો,
વળી હોયે જો કદી હાથમા, અપ્પ કોણની આકૃતી,
કહં કૃષ્ણ પ્રીતિવિણુ જાણુવો, સ તોષી પુરો જતી

જેના હાથમા મુશળ કે ખાંડણીનું ચીન્હ હોય તે ભાગ્ય હાણુ
અને દુઃખી થાય જેના હાથમા આવા અશુભ ચીન્હો હોય તે માણસ
મહેનત મજુરી કરીને અને જમીન ખેડીને મુસ્કેલીથી પેટનું પોપણુ
કરી શકે છે વળી કોઇ માણસના હાથમા આઠ ખુણાવાળી આકૃતી
હોય તો તે ગંભીર સ્વભાવનો, કોઇ ઉપગ્રહેત પ્રીત નહિ ગમનારો,
સાધુશ્રીનો, મને સતોષી થાય

પુષ્પ વૃક્ષ તોરણ દેવમંદીર વિગેરેના લાવ

છાપા

હોય પુષ્પ કે કુંભ ચીન્હ કદી હાથ વિશે જો,
 પૃથ્વી પતી એ થાય, લલા ચીન્હોજ હશે તો,
 વૃક્ષ, શક્તિ, ધર, દેવતાણુ મંદીરજ હોયે,
 તોરણ જો કદી હાથ, લક્ષ્મી પતી તે નર થાયે,
 પણ સતતી સુખ એને નથી, એ પાતીનુ દુઃખ છે,
 કહે કૃષ્ણ અચિત આ ચિન્હથી, લક્ષ્મી કેરુ સુખ છે

જો કોઇ માણસના હાથમા પુષ્પના જેવી આકૃતી કે, કાચબાના
 જેવી આકૃતી હોય તો તે માણસ રાજ થાય વળી જેના હાથમા
 ઝાડ, તલવાર, ધર, દેવમંદીર, તોરણ એવા ચીન્હો હોય તો તે
 માણસ લક્ષ્મીવાન થાય, પરંતુ તેના માણસને કેવળ લક્ષ્મીનુજ સુખ
 હોય છે, સત્તાનુ સુખ તેવાને હોતું નથી એટલે તેમને સત્તાન
 થાય નહિ

ધનુષ ચક્ર દંડ ગદા આદી ચીન્હોના ભાવ છાયા

હોય હાથમા શક્તિ, ધનુષ કે ચક્ર યદાજો,
રાજા બાણો તેહ હોય કદી દંડ ગદા જો,
સ્વસ્તિક કેરૂં ચિન્હ, સરસ સૌભાગ્ય મુધારે,
મત્સ ચિન્હથી માન, શ્રીવત્સે દ્રવ્ય વધારે,
વળી દામણ ચીન્હે માનવી, ગર્વ થકી ભરપૂર છે
કહે દુષ્ટ હોય તલ હાથમા, પુત્ર દવ્યનુ પૂર છે

જો કોઈ માણસના હાથમા તલવાર, ધનુષ, ચક્ર, દંડ કે ગદા જેવા
ચીન્હ હોય તે માણસ ગભરાય, જો હાથમા સાંધીયા જેવું
ચીન્હ હોય તે માણસ ભાગ્યશાળી થાય, જો માછલાના જેવું
ચીન્હ હોય તે માનવો વધારો થાય, અને જો શ્રીવત્સ (ત્રીમુખીના
શરીર ઉપર આ ચીન્હ હતું) નું ચીન્હ હોય તે ધાતુ દવ્ય મળે તે
દામણ (દારૂ જેવું) ચીન્હ હોય તે માણસ ધણો ગર્વ વાળો થાય
પરંતુ જો હાથમા તલ હોય તે માણસને સંતાન તથા લાભીનું
મુખ હોય છે

સર્પ મુગટ, કમળ, વૃશ્ચિક આદી ચીન્હોનો ભાવ.
છપ્પા.

સર્પ ચિન્હથી ક્રોધી, છતાં ધન સપત વાળો,
મત્સ્ય પુછતું ચીન્હ, સુખી રૂપાય રૂપાળો,
મુગટ હોય તો માન પાન પામે રાજથી,
કમળ ચિન્હથી ગચિત થાય છે ભોગ વિલાસી,
પશુ વૃશ્ચિક કેર ચિન્હ તો, કૃર કર્મ કરનાર છે,
કહે કબજુ હોય જો સર્પ તો, શઠ ક્રોધી થાનાર છે

જેના હાથમા સર્પનું ચીન્હ હોય તો તે માણસ ક્રોધી હોય,
તેમજ તેની પામે ધન અને સપતી હોય, માઠલીના પુઝાના જેવું
ચીન્હ હોય તે માણસ સુખી અને રૂપાળો હોય છે જેના હાથમા
મુગટનું ચીન્હ હોય તે રાજ દગ્ગાન્થી મન પામે, જેના હાથમા
કમળના ફુલ જેવું ચીન્હ હોય તે મોજ ગોળી અને ભોગ વિલાસી
થાય, પરંતુ જેના હાથમા વીછીના જેવું ચીન્હ હોય તે માણસ
ધાનડી કામ કરનારો થાય, અને સર્પ ચીન્હ વાળો ક્રોધી અને
લુચામ્થી ભરેલો થાય

યજ્ઞ કુંડ, વાવ, ત્રીકોણ, સૂર્ય, ચંદ્ર આદી ચીન્હોના ભાવ.

છાપા.

યજ્ઞ કુંડનું ચીન્હ, યજ્ઞપર તેને પ્રીતિ,
યજ્ઞ તણું જો ચીન્હ, તોય પશુ યાજ્ઞિક વૃત્તિ,
વાવ, દેવમદીર, ત્રીકોણે ધર્મી હોયે,
સૂર્ય ચંદ્રને વેલ, હોયતો, સુખીયો થાયે,
વળી હોયે હસ્તી અશ્વતો, સપત વાળો બાણવો,
કહે કૃષ્ણ હોય જળ પાત્ર તો, શ્રેષ્ઠ પુરુષ પ્રમાણવો.

જેના હાથમા યજ્ઞના કુંડ જેવું ચીન્હ હોય તે માણસને યજ્ઞ
વાગાદી કાર્યો કરવાની પ્રીતિ હોય, વળી તે યજ્ઞ કરનાર યાજ્ઞિક થાય,
વાવ દેવમદીર કે ત્રીકોણ હોય તો ધર્મ કામપર પ્રીતિવાળો થાય,
સૂર્ય ચંદ્ર અને વેલના જેવું ચીન્હ હોય તો સુખી થાય, હાથી
અને ઘોડા જેવા ચીન્હો હોય તો સપતી વાળો થાય, વળી જેના
હાથમા જળ પાત્રના જેવું ચીન્હ હોય તે ઉત્તમ પુરુષ થાય

કળશ, ધ્વજ, છત્ર, રથ આદી ચીન્હોના ભાવ.

છાપા

હોય અતી મુખ ચીન્હ. હાથમા કે નર ને જો,
કરે અભક્ષા ભક્ષ, ખરેખર જ્યા ત્યાં તે તો,
પીપળ, કળશ, ધ્વજ, છત્ર રથ જો કેને છે,
પર્વત કે કદી નથ, ઘણો સત્તાધિશ એ છે;
વળી માળા, પુસ્તક ને વળી, સરિતા લેખ શુ શ ખ જો,
કહે કુળજી નાગ કે જવ કદી, લક્ષ્મી મહેર નિશ ક તો.

અતિ મુખ જેવું ચીન્હ કેળના હાથમા હોય તો તે ગમે તે
સ્થળે અને ગમે તેવા પદાર્થો ભક્ષણ કરનારો થાય, જેના હાથમા
પીપળાના વૃક્ષ જેવું, કળશ, ધ્વજ, છત્ર, રથ, પર્વત કે નગર જેવા
ચીન્હો હોય તે, મોટો સત્તાગારી પુરુષ હોય, જેના હાથમા માળા, પુસ્તક
નદી, લેખણ અને શખ જેવા ચીન્હો હોય તેના ઉપર અવન્ય લક્ષ્મીની
કૃપા હોય

હાથેળીમાં ચોછી વધતી રેખાઓના ભાવ.

છાપા

હાથ હાથમા રેખ ઘણી ને ઝીણી ઝીણી,
કલેશ અને કંકાસ કશા તેની છે હીણી,
મળે નહિ ધન લેશ, ગરીબ એ જગમાં બાણો,
પણ ને થોડી રેખ ધની સામાન્ય પ્રમાણો,
છે આ રેખાઓ પિતૃને, માતૃ રેખ વચ્ચે ખરે,
કહો કૃષ્ણ સરલને સરસ જે, જોતાં કારજ સહુ સરે.

જેના હાથમા ઝીણી ઝીણી ઘણી રેખાઓ હોય, તે હમેશા
કલેશ કંકાસ અને ગરીબીમા આયુષ વીતાડનારો થાય, તેની પાસે
કાંઈ પણ ધન હોય નહિ ને થોડી રેખાઓ હોય તો થોડા ધન
વાળો હોય. આ રેખાઓ માતૃરેખા અને પીતૃ રેખાના વચ્ચેના ભાગમાં
હોય છે.

આંગળી ઉપર રેખાઓના ભાવ.

છાપા.

આંગળી ચારે હોય, બાર રેખાથી ચોખ્ખી,
પામે તે નર સુખ અને ધન માલ મળેથી,
હોય રેખ કદી તેર, મહા દુઃખીયો એ બાણો,
કલેશ યુક્ત સંસાર વિતાવે ખચિત પ્રમાણો.
પણ જો પંદર રેખતો, યુગલખોર એ બાણો,
કહે કૃષ્ણ રેખ સોળે થકી, મૂર્ખ ભુગારી માનવો.

જેની ચારે આંગળીઓમા બાર ચોખ્ખી રેખાઓ હોય તે માણસ સુખી અને ધનવાન હોય. જો બારને બદલે તેર રેખાઓ હોય તો દુઃખી અને કલેશયુક્ત સંસાર વહેવાર ચલાવનારો થાય જો પંદર રેખાઓ હોય તો યુગલીખોર (ચાકી કરનાર) થાય અને જો સોળ રેખાઓ હોય તો મૂર્ખ અને ભુગારી થાય.

આંગળી ઉપરની રેખાઓના ભાવ (ચાલુ).

છાપા.

સત્તર રેખા હોય, હશે પાપી એ પુરો,
હોયે રેખ અઠાર, બને ધર્માત્મા શુરો;
શુદ્ધવંતો નર એજ, માન પાને પણ સારો,
વિશ્વ મહીં પુબય, ભકતને લાગે પ્યારો;
પણ એ રેખા વીસ તો મહા તપસ્વી બહુવો,
વળી વીસ ઉપર કદી એકતો મહાત્મા પુરુષ પ્રમાણુવો.

જેની ચારે આંગળીમા બધી મળીને સત્તર રેખાઓ હોય તે પાપકર્મ કરનારો થાય, અઠાર રેખાઓ હોય તો ધર્મ ઉપર પ્રેમ મળનારો થાય, તેમજ શુદ્ધવાન અને માનપાન મેળવનારો થાય. આવા માણુમ પ્રજા ભકતોને હમેશા વદાલા લાગે તેવા હોય છે વળી એ દોઢની ચારે આંગળીઓમા વીસ રેખાઓ હોય તો તે તપસ્વી થાય. અને એકવીસ રેખાઓ હોય તો મહાત્મા પુરુષ થાય.

કપાળ ઉપરની રેખાઓના ભાવ

છાપા

લલાટ ઉપર રેખ, જણાયે નસથી ભરપૂર.
અધમ પાપી એ જાણુ, દુરાચારે છે મશહૂર,
ઉનત હોય કહી રેખ, હોય સ્વસ્તિક જે સુંદર,
હશે ધણેા ધનવાન, કીર્તિ બહુ જગની અંદર,
વળી હોય રેખ જે ચ દ્રની વિશાળ લાલ ઉપર ખરી.
છે રાજ ચીન્હ નક્કીજ એ, સંશય નહિ એમાં જરી.

જેના કપાળમા નસથી ભરપૂર રેખા હોય તે પુરૂષ ધણેા પાપી
અને દુરાચારી હોય, જે આ રેખા ઉઘી અને ચોખ્ખી હોય તેમજ
કપાળમા માથીમા જેનુ ચીન્હ હોય તો તે માણસ ધણેા ધનવાન
અને કીર્તિવાન થાય વળી કેદના કપાળમા ચ દ્રના જેવી રેખા
હોય તો તે માણસ જરૂર રાજ અગર રાજ સમાન સપતીવાળો થાય

લલાટ લક્ષણ

છપા

કપાળ નાનું હોય, ધર્મના કાર્ય કરે તે,
કેશ થકી ઇપેલ, હોયતો નિર્ધન છે તે,
ઉંચું નીચું હોય, રહે છે તે પણ ધન હીન,
મધ્યે ખાડો હોય, થશે બધી તે કેા હીન,
છે લલાટ લક્ષણ આ રીતે સામુદ્રિક શાસ્ત્રે નકી,
ડહે કૃષ્ણ તપાસીને જુઓ, સત્ય જણાયે તે થકી.

જેતુ કપાળ નાનું હોય તે ધર્મમા પ્રેમ ગચનાર થાય, જેના
કપાળમા ઘણા વાળ હોય તે ધનહીણ થાય, જેતુ કપાળ એક સરખું
ન હોય પરંતુ ઉંચું નીચું હોય તે માણસને પણ ધનહીણ જણાવે!
જેના કપાળના મધ્ય ભાગમા ખાડો હોય તે માણસ કેાઇ દીવસ
બધીબાને પડે આ રીતે લલાટ ઉપરના ચીન્હોના સામુદ્રિક શાસ્ત્રના
આધારથી લક્ષણ જાણવા.

લલાટની રેખા ઉપરથી આયુષ્ય પ્રમાણ.

કાપા

અખંડને વળી સ્પષ્ટ, ત્રણ રેખાઓ હોયે,
કહી લલાટે કોઈ, વર્ષ શત જીવે તો એ;
હોય રેખ શુભ ચાર, વર્ષ પચાસ પુરા,
મળે નહિ કે રેખ, દશક સોમાંજ અધુરા,
વળી એક રેખ સીંદ્રી હશે, વાળ સુધી પહોંચેલ એ,
કહે કૃષ્ણ વર્ષ એશી જીવે, શુભ રેખાથી એજ તો.

જેના કપાળમા અખંડ અને ચોખ્ખી ત્રણ રેખાઓ હોય તે માણસનું આયુષ્ય પુરેપુરા એક સો વર્ષનું જાણવું જેના કપાળમા ચાર અખંડ રેખાઓ હોય તેનું આયુષ્ય પચાસ વર્ષનું જાણવું જે કપાળમા એક પણ રેખા ન હોય અને તદ્દન ચોખ્ખું હોય તો તેનું વર્ષ આસપાસનું આયુષ્ય સમજવું પરંતુ એક સીંધી રેખા કપાળની વચ્ચે થઈ વાળની બંને બાજુ સુધી લાગેલી હોય તો તે માણસનું આયુષ્ય એસી વર્ષનું જાણવું.

શરીરના રંગ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ.

છપ્પા.

શરીર વર્ણને ગૌર, શ્રેષ્ઠ નરને એ જાણો,
શરીર વર્ણ ધનશ્યામ, તોય પણ શ્રેષ્ઠ પ્રમાણો,
શ્યામ શરીરનો વર્ણ, નહિ તે ઠીક જણાયે,
વર્ણ લક્ષણો આમ, બધાં ગણતાંજ ગણાયે;
છે ઉત્તમ સુંદર વર્ણથી, શ્રેષ્ઠ માનવી સર્વદા,
કહો કૃષ્ણ ખચિત આવા નરો, લેશ ન દુઃખ દેખે કદા.

જેના શરીરનો રંગ ગૌરો હોય તેને શ્રેષ્ઠ માણસ જાણવો. જે
શરીરનો રંગ આકાશના જેવો ધનશ્યામ હોય તો પણ તેને શ્રેષ્ઠ
જાણવો. જે કાળો રંગ હોય તો તે સારો ગણાતો નથી આ રીતે
શરીરના રંગના લક્ષણો જાણવા જે રંગ શ્રેષ્ઠ હોય તો માણસ
સુખી જાણવો.

વર્ણ તથા ગંધ લક્ષણ.

છાન્દા

કમળ અને વળી તામ્ર, સમો જો વર્ણજ હોયે,
કાજળ જેવો હોય, વળી છે શ્રેષ્ઠજ તોયે;
કપૂર ચંદન ગંધ, કદી કસ્તુરી જેવો,
તમાલ પત્ર સમાન, લલો છે ગંધજ તેવો,
છે સુંદર લક્ષણ શરીરના સામુદ્રિક પ્રમાણથી,
કહે કૃષ્ણલણો લાવે કરી, જશ મળશે આ જાણથી.

કમળ જેવો અથવા ત્રાળાના પત્ર જેવો શરીરનો રંગ હોય,
અથવા કાજળના જેવો ચળકતો કાળો રંગ હોય, તો તે શ્રેષ્ઠ જાણવો.
જેના શરીરમાંથી કપુર ચંદન કસ્તુરી અને તમાલ પત્રના જેવો
સરસ ગંધ નીકળતો હોય (તેવો પરસેવો ગંધાતો હોય) તો તે
ધણ જ ઉત્તમ સામુદ્રિક લક્ષણ જાણવું

મધ તથા ચાસ લક્ષણ.

છાપા.

હોય શરીરનો ગધ કદી મચ્છીના જેવો,
વળી ચરબી કે રક્ત અને કટુ કે બક જેવો,
ભાગ્ય હીન કહેવાય, મળે નહિ ધન એને તો,
લક્ષ્મી વીણુ લપોડ ગણો જગમા તેને તો,
વળી ગતી જેની હસતી સમી, નકુળ હ સ કે વૃષભની,
કહે કૃષ્ણ ધર્મને અર્થ સહ, કામ ફળે એને સહી.

જેના શરીરમાથી માછલીના જેવી અથવા ચરબી કે લોહીના જેવી વાસ નીકળે, અથવા મગવાના જેવી કે કડવા વાસ નીકળે, તે માણસને ભાગ્ય હીણુ સમજવો તેની પાસે કાઈ પણ દ્રવ્ય હોય નહિ જેની ચાલ હાથીના જેવી નોળાયા જેવી કે હસ અથવા બજદ જેવી હોય તે માણસને ધર્મ અર્થ અને કામની પ્રાપ્તિ થાય

ગતી કે ચાલ લક્ષણ

છાપા.

હોય મથુર માજર સમી, ગતી કે નરની જો,
સીંહ સમી શુભ ચાલ, ભાગ્ય શાળી એને કહો;
ગંભીર શબ્દ રહીત, એક સરખો જો ચાલે,
તો પણ જાણો પ્રેમ, ધની થઇ જગમા મહાલે;
પણ દુકા ડગલા જે ભરી, વીલ બથી ચાલી શકે,
કહે કૃષ્ણ ખરેખર ધન હીણા, સામુદ્રિક એને કહે.

જેની ચાલ મોઝના જેવી અથવા ખીનાડી કે સીકના જેવી હોય.
તે માણસને ભાગ્યશાળી જાણવો. જે માણસ ગભીરપણે શાતીથી કામ
પણ અવાજ કર્યા સીવાય, ચાલતો હોય તે માણસને ભાગ્યવત્ અને
ધનવાન સમજવો. પરંતુ જે માણસ દુકા દુકા પગલા ભરીને ધીમે
ધીમે ચાલતો હોય તે માણસને ધનહીણ અને ભાગ્યહીણ જાણવો.

તલ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ.

જોહરા.

પગને તળીએ તલ હશે, ઘોડા વાહન માન,
હાથેળીમાં તલ કદી, નર તે છે ધનવાન,
હોઠ નીચેના ઉપરે, હોય કદી તલ શ્યામ,
નીત્ય જમે ભોજન લલાં, ભોગવશે આરામ,
હોય કદી તલ લાલ તે સ્ત્રીજન પ્રેમી હોય.
ઇંદ્રી ઉપર તલ કદી, બહુ સ્ત્રી ભોગી થાય,
જમણે હાથે તલ કદી, હોય ખલાની પાસ,
બુધ્ધી બળથી મેળવે, તે ધન સપત ખાસ.

એના પગના તળીયામા તલ હોય તેને ગાડી ઘોડા અને વાહનનું સુખ મળે. હાથેળીમા તલ હોય તેને લક્ષ્મી મળે. નીચેના હોઠ ઉપર કાળો તલ હોય તે ભાતભાતના ભોજન જમનારો અને વિલાસી થાય એ આ તલ લાલ રંગનો હોય તો સ્ત્રીઓનો પ્રેમી થાય જમણે હાથે ખલાની નીચે તલ હોય તો બુધ્ધી અને બહુ બળથી ધન સુખ મેળવનારો થાય.

તલ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ (ચાલુ).

ઠાહરા.

હાથે હાથે તલ કઢી, જમણે હાથે જેમ,
અંગ તણી મહેનત થકી, રહે સદાએ શ્રેમ,
જમર ઉપરે તલ કઢી, જમણી ખાજુ હોય,
માયાણુ વીવેકી એ, સંશય ન ધરો કોય,
જમણી જાગે તલ કઢી, ભોગ વિલાસી થાય,
હાજી જાગે હોય તો, લાંપટ નર કહેવાય,
સ્રીના જમણા સ્તન પરે, હોય શ્યામ તલ એક,
પતી પ્રેમી એ જાણવી. ધણે ધરે વીવેક,

જેવી રીતે જમણે હાથે હોય તેવીજ રીતે હાથે તલ હોય તો
અંગ મહેનતથી ધન નેળી સુખી થાય, જમણી જમર ઉપર તલ હોય
તો માયાણુ અને વિવેકી થાય, જમણી જાગ ઉપર તલ હોય તો ભોગી
થાય, હાજી જાગ ઉપર હોય તો જા લાંપટ થાય, સ્રીના જમણા સ્તન
ઉપર કાજો તલ હોય તો પોતાના પતી ઉપર ધણે પ્રેમ રાખનારી
થાય, તેમજ વિવેકી અને ડાહી થાય.

તલ લક્ષણ (ચાલુ).

કોલસા.

છાતી વચ્ચે તલ કદી. પ્રેમ કરે પરિપૂર્ણ,
 વળી હોયે તલ ગાલપર, માન પાનથી પૂર્ણ,
 તલ હોયે શુદ્ધેદ્રીયે કામ અતી કહેવાય,
 આ રીતે તલ લક્ષણો, ગણતા સર્વ ગણાય,

છાતીના વચ્ચેના ભાગમાં તલ હોયતો પ્રેમી થાય, ગાલ ઉપર
 તલ હોય તે પૂર્ણ રીતે માનપાન મેળવે, છુપી ઇદ્રી ઉપર તલ હોય
 તે બહુ કામી થાય. તલના લક્ષણો આ રીતે ગણવા

વાળ લક્ષણ (મુંઝના).

છાપા.

હોય મુંઝના વાળ કદી ને રકત વર્ણના,
ચરચીથી રમનાર વિશે એની છે ગણના,
મોટાને કદી શુરક વાળ ને પીત્ત વર્ણના,
નાટક કાર નકીજ ગણાયે એની ગણના,
પણ ને મુંઝરશ્યામ મુંઝ, ભાગ્યવત એ બાણવો,
કહે કૃષ્ણ મુંઝસારી થકી, ઉચ્ચ પુરૂષ પ્રમાણવો.

જે પુરૂષને મુંઝના વાળ લાલ રંગના (ભુરાશપગ) હોય, તે પરસ્ત્રા ભોગી થાય લાના અને ખડખડા પીળાશ પર રંગના વાળ હોય તે નાટકમા વેશ કરનારો થાય, પરંતુ જેની મુંઝના વાળ સારા કાળા રંગના હોય તે માણસને ભાગ્યશાળી બાણવો.

ડોક કે ગરદન લક્ષણ.

છપ્પા

હોય કદી જે ડોક હ્રસ્વ તો કપટી બણે,
 હોય કદી શુભ ગોળ, સુખી ધની એજ પ્રમાણે,
 હોય કદી જે શંખ સમી, શુભ શ્રીવા કોની,
 છત્ર પતી એ બણ, નથી શકા કો એની;
 પણ જે ગદંભ ઉંટ સમ, કોની શ્રીવા છે યરી,
 કહે કૃષ્ણ ખચિત એ ભાગ્ય હીણ, સંશય નહિ એમા કદી.

જેની ગરદન ટુકી હોય તે માણસને કપટી જાણવો જે સારી
 જોળ ગરદન હોય તે તેને સુખી અને ધનવાન જાણવો જેની ગરદન
 શંખના આકારની સુઝ હોય તે ગણ શાય, પરંતુ જેની ગરદન
 ગધેડા કે ઉંટના જેવી હોય તે માણસને ભાગ્ય હીણ જાણવો.

માથું, મુખ તથા દાંતનાં લક્ષણ.

છંદ.

માથુ કદી હોય ઉચુ નીચુ તો, ધન હીણ જણો ખચીત એતો,
લાળુ કદી શીથં દુ ખી ઘણોએ, ચપટુ કરે ઘાત પીતા તણો તે,
રોચે કદી મુખ માતા સમું જો, વિદ્વાનને જ્ઞાની ખરેજ તેતો,
હોયે કદી દાત ખત્રીસ પુરા, સુખી ધની હોય ખચીત શુરા,
એકત્રીસે મોજ મજ ઉડાવે, ત્રીશે પુરે લક્ષ્મી નીશ્ચે અપાવે,
ત્રીશે થકી જો કદી એક આછો, દુ ખીયો સદાએ એનેજ પ્રીછો,
અઠાવીસે મુખ પામે ઘણેરા, સંતાનને લક્ષ્મી કુટુંબ કેરા,
હોયે કદી દાત લાખાજ કેને, ડાહ્યા વીવેકી ગણાય એને.

જેનું માથું એક સરખું નહિ પણ ઉચુ નીચુ હોય તે માણસને
નહીણ જણવો. જેનું માથુ લાળુ હોય તે દુ ખી હોય, ચપટુ હોય
તે પોતાના બાપનો ઘાત કરનારો થાય, જેનું મુખ પોતાની માતાના
મુખ જેવું હોય તે માણસ વિદ્વાન અને જ્ઞાની થાય, જેને પુરેપુરા
ત્રીસ દાત હોય તે માણસ સુખી અને ધનવાન હોય, એકત્રીસ
હોય તો મોજ શોખી થાય, ત્રીસ હોય તે લક્ષ્મી વાળો થાય,
આઠગણત્રીસ હોય તે દુ ખીયો જણવો, અને અઠાવીસ હોય તે ધનવાન
અને પુત્રવાન થાય જેના દાત લાખા હોય તે ડાહ્યા અને વિદેહ જણવો.

નાક, ગરદન, અને બાળુ બધે રેખાના લક્ષણ.

૭૬

હોયે કદી નાસિકા શુક જેવી, વિદ્વાનને જ્ઞાની ગણનાજ કહેવી.
હોયે કદી નાક કુલેલ મોટું, કોધી ગણાયે નવ લેશ ખોટું,
બોચી પરે હોય રેખાજ ખાસી, લક્ષ્મી થકી પૂરું જાણો વિલાસી,
હોયે કદી હાથના બાળુ બધે, રેખા લલી ચાર ધનવાન ધધે,
જતા ઉપાધી અનેક જોજો, વ્યહવારના ભારનો ખૂબ જોજો,
હોયે કદી રેખા જો ત્રણ સારી, ધનવાનને કાર્તિ વિશેષ ખ્યારી,
જે રેખથી ઠીક સુખી ધની છે, હોયે કદી એક ધનહીણુ તે છે

જેનું નાક પોપટના જેવું હોય તે વિદ્વાન અને જ્ઞાની થાય,
મોટું અને કુલેલ નાક હોય તે કોધી થાય, જેના ગરદન ઉપર ચોખ્ખી
મારી રેખા હોય તે ધનવાન અને વિદ્વાસી થાય હાથના બાળુ
બધે ઉપર જેને ચાર રેખાઓ હોય તે ધનવાન થાય જતા સસાર
વહેવારનો ભાર તેના ઉપર ધણો હોય જે ત્રણ સારી રેખાઓ
હોય તેા ધન અને કાર્તિ મેળવે જે રેખાઓ હોય તેા સાધારણ સુખ
મેળવે, અને કેવળ એકજ રેખા હોય તે ધનહીણુ જાણવો

આંખ લક્ષણ

કથા

હોય આંખ માંબર, સમી તો કઠોર પૂરો,
ચકોર ને ધનવાન, વળી તે હોયજ શુરો,
રયામ આખથી પ્રેમ, ધરે સૌ આત્મ જનોથી,
હોય આખ કદી નીલ, વર્ણુ તો ગણુએ કોધી,
વળી મીત્ર દ્રોહીને ચપળ જન, લીલી આખે બણુવો,
કહે કૃષ્ણ અલક્ષા ભક્ષને, હીંમતખાજ પ્રમાણુવો.

જેની આખ ખીલાડીના જેવી હોય તે કઠોર સ્વભાવનો. ગુલામ
ચક્રાદિ ધનવાન અને ગુરવીર હોય, જેની આખ કાળા રંગની હોય
તે પોતાના માણસો ઉપર સ્નેહ રાખનારો થાય, જેની આખ વાદળ
રંગની હોય તે ક્રોધી થાય, અને જેની આખ લીલા રંગની હોય તે મીત્ર
દ્રોહી, કપટી અલક્ષા ભક્ષ કરનારો અને ધણોજ હીમતવાન થાય.

નાભી. માથાની ટાલ, અને એક આંખનાં લક્ષણ- છાયા

ઉદર ઉપર કદી હોય, નાભી કેની ને ઉંડી,
મુખી ધની કહેવાય, હંશે ગાંઠે બહુ મુડી;
જન્મ મકી ને ટાલ, શીરપર હોયે કાને,
ભાગ્યવત સંપૂર્ણ બાણ્યો નીચ એને;
પર જન્મ મકી કે હોયને, એકજ આખે કાણીયો,
કહે મુખ ખચિત ચાલાકને કપટી એને બાણીયો.

તેની નાભી (હુટી) પેટપર ઉડી હોય તે મુખી અને ધનવાન
થાય જેના માથા ઉપર જન્મથી ટાલ હોય તેને પુરેપુરો ભાગ્યશાળી
માનવો જે માણસ જન્મથી એક આખે કાણો હોય તે માણસને
ચાલાક અને કપટી મનાવો.

કાન લક્ષણ.

છાપા

કાન હોય કદી દીર્ઘ, મૂર્ખમા ગણના એની,
ગોળ અને ટુકાળ થકી જાણો નર જ્ઞાની
હોય વાળનો ગુચ્છ કાનપર કદી જો કેને,
વિદ્યાને ધનવાન છતાં કહો લોભી એને,
વળી હોય ઘુટ કદી કાનની, લાલ ગોળને ચળકતી,
કહો કૃષ્ણ સુખી એ શરીરનો, સ શયકો તેમા નથી.

જેના કાન લાંબા હોય તે માણસને મૂર્ખ જાણવો, ગોળ અને ટુકા કાન હોય તેને જ્ઞાની જાણવો, જેના કાન ઉપર ઘણા વાળ હોય તેને વિદ્યાન અને ધનવાન છતાં લોભી સ્વભાવનો જાણવો, જેના કાનની ઘુટ ગોળ અને લાલ ચળકતા રંગની હોય તે માણસને શરીરે સુખી જાણવો.

દાંતના રંગનાં લક્ષણ.

છાયા.

પીત્ત વર્ણના દાંત થકી રોગી જન હોયે,
લીલા હોયે દાંત તોય રોગી કહેવાયે,
દાડમ કળી સમ દાંત હોય તો સુખીઓ જાણે,
ઝીણા તીણા દાંત થકી ધનવાન પ્રમાણે,
વગી દાંત સફેદ કે લાલ જો, સુખી વિલાસી જાણવો,
કહે કૃષ્ણ દાંત કાળા થકી, વ્યસની પૂર્ણ પ્રમાણવો.

જેના દાંત પીળા રંગના હોય, તેને રોગી જાણવો લીલા રંગના
દાંત હોય તો પણ રોગી જાણવો દાડમની કળી સમાન રંગના દાંત
હોય તો સુખી જાણવો. ઝીણા અને અણી દાંત હોય તો ધનવાન
જાણવો. સફેદ અને લાલરંગના દાંત હોય તો સુખી અને વિલાસી
જાણવો. અને કાળા રંગના દાંત હોય તો માણસને વ્યસનનો શોખીન
જાણવો.

પુરુષ ચીન્હ લક્ષણ.

જાપા.

પુરુષ ચીન્હ કદી દીર્ઘ, મૂર્ખને કામી જાણો,
ધન હીણો સુખ હીણુ, વળી એનેજ પ્રમાણો,
હસ્ત ચીન્હ કદી દોય, સુખી ધની એજ જણાયે,
તો પણ શક્તી હીણુ, મહી ગણનાજ ગણાયે;
વળી મધ્યમ ચીન્હે જાણ્યો સ સારે સુખીઓજ છે,
કહે કૃષ્ણ લક્ષ્મીને પુત્ર સૌ એને મળવુ સહેજ છે.

જેનુ પુરુષ પણાનુ ચીન્હ લાગ્યુ હોય તે માણસને સુખ અને
કામી જાણ્યો તેમજ તે ધન હીણુ પણ હોય ચીન્હ દુઃખ હોય તેને
સુખી અને ધનરાન જાણ્યો, ગતા તે શક્તી હીણુ હોય એમ જાણવુ
જેનુ ચીન્હ મધ્યમ હોય તેને સ માગ્યા સુખી લક્ષ્મીરાન, અને પુત્રના
સખવાળો જાણ્યો

શ્રી ચીન્હ લક્ષણ.

છાયા.

શ્રી જાતીનુ ચીન્હ, મીઘ તે લક્ષણ ખોડુ,
 દુરાચાર કરનાર. નકી દુષણ એ મોડું,
 હોયે મધ્યમ ચીન્હ, પુત્રને ધનસુખ પામે,
 નાજુક હોયે ચીન્હ, સુખ સ પતિ બહુ જામે.
 વળી વિનય વિવેકી જાણવી, મોટા ઘરની નાર એ,
 કહે કૃષ્ણ અહ્ય સ તાનનુ, સુખ જાણે એનેજ છે.

શ્રી પણાનુ ચીન્હ મોડુ હોય તે લક્ષણ સાર ગણાતુ નથી
 આની શ્રીઓ દુરાચારના દુષણ વાળી થાય છે મધ્યમ ચીન્હ હોય
 તે પુત્ર અને ધન સુખને મેળવે છે અને તેનું ચીન્હ નાજુક એટલે
 નાનું હોય તેને સુખ અને સ પતી મળે છે, તેમજ તે મોટા માણસની
 પત્ની થાય છે, તેમજ વિનય અને વિવેક નેનામા હોય છે, પરંતુ
 તેને સ તાન થોડા થાય છે

દીર્ઘ બાહુ, કે અબ્જન બાહુનાં લક્ષણ.

છાપા.

હાથ હોય કદી દીર્ઘ, પૂર્ણ શુરોએ જાણે,
વીજ્યવત રાજા, અગર ચરદાર પ્રમાણે,
અબ્જન બાહુ એજ, ખરેખર શ્રેષ્ઠ વીરેશ્વર,
ધર્મ કાર્યમા પ્રેમ, જગત મશહુર ધીરેશ્વર
બહુ બાહુ બળીયો જાણવો, પ્રજા પાળ પ્રેમ જ એ,
કહે કૃષ્ણ યશસ્વી દાનવી, ગૌ બ્રાહ્મણ પ્રતિપાળ છે

જેના હાથ લામા (ઢી યણ સુધી) હોય તેને પુરે પુરે ચુરફાન
જાણવો, તે વીજ્યવી રાજા અગર મોટા સરદાર થાય, એને અબ્જન
બાહુ કહેવાય, વીર પુરુષોમા તેને શ્રેષ્ઠ જાણવો, ધર્મ કામમા તે
પ્રતિવાળો હોય છે, તેમજ ધણે ધીજ્જવાળો જણ હોય છે તે ધણે
બળવાન અને પ્રજા ઉપર પ્રેમ રાખનારો રાજા થાય, તેમજ યશસ્વી
દાન કરવામા પ્રેમ વાળો, અને ગાયો તથા બ્રાહ્મણોને પાળનારો અણ,

દીર્ઘ છાતીનાં લક્ષણ.

છાપા.

ભરાવ વાળી શ્રેષ્ઠ, હોય કદી છાતી કેની,
વજ્ર દેહ કહેવાય, ઘણી હીમત છે એની;
પહોળી છાતી હોય, પ્રેમ મલકુસ્તી કેરો,
નિત્ય રહે મદ મસ્ત, ધરે તેજસ્વી ચહેરો,
છે આવા નર આ વિશ્વમા, પ્રેમ દયા સાગર સમા,
કહે કૃષ્ણ ગુણો એ ॥ ઘણા બુદ્ધિ બળ સાથે ક્ષમા

જેની છાતી ભગવવાળી અને પુણ્ય હોય તેને સજ્જન, (મજ્જુત
આધારો) અને હીમતવાળો જાણવો, પહોળી છાતી હોય તે મલકુસ્તીમા
પ્રેમધનનારો થાય, વળી તેજસ્વી ચહેરા વાળો અને મદોન્મત હોય
આવા ભગવવાળી અને પહોળી છાતી વાળા પુરુષો, પ્રેમ અને દયાના
અગર રૂપ હોય એટલે તે ઘણા દયાળુ અને પ્રેમાળ હોય વળી
એનામા બુદ્ધી અને બળ સાથે ક્ષમાનો ગુણ હોય

મસ્ત જાંગનાં લક્ષણ

છાપા.

હોય જાગ કદી મસ્ત, ચાલ ધીમી વળી હોયે,
ઘોડા વાકન શોખ, ઘણો એને કહેવાયે,
ખાન પાનમા પ્રેમ, ધરે આવો નર પુરે,
વળી દયા ભડાર, બાણવો એને શુરો,
જો દુખ દેખે એ અન્યનાં, દુખ પામે પોતે નકી,
કહે કૃષ્ણ ભાગ્યવ તાજ એ, પરદુખ ભજન ને જકી.

જેની જાગો મસ્ત હોય, એને ધીમી ચાલથી ચાલેનો હોયતે
પુરુષને ઘોડા અને વાહનનો શોખીન બાણવો વળી વિવિધ પ્રકારના
ખાનપાનમા તેને ઘણો પ્રેમ હોય, આવો પુરુષ ગુન્નીર અને દયાના
ભડાર સમાન હોય આવો માણસ જો કોઈ માણસને દુખી સ્થિતિમા
જુએ તો તે પણ દુખ પામે છે આવા પુરુષ ભાગ્યશાળી, પરદુખ
ભજન, અને જીંદી સ્વભાવના હોય છે.

પગનાં ચીન્હોનાં લક્ષણ, રાજ વૈભવ લક્ષણ.

છપ્પા

મત્સ રેખ કદી હોય, કમળ સરખા પગ તળીયે,
રાજ વૈભવી થાય, અગર રાજન પછુ કહીએ,
હોય મકરનું ચીન્હ પ્રતાપી નર એ પુરો,
હાથી ઘોડા શ્રેષ્ઠ, હશે રણુમા એ શુરો
વળી વજ્ર કમળ કે હળ થકી ખચિત રાજવી બાણવો,
કહે કૃષ્ણ શ્રેષ્ઠ ચીન્હો થકી, ઉચ્ચ પુરુષ પ્રમાણવો.

જેના કમળ સરખા સુદર પગમા માછલીની રેખા હોય તે
રાજના જેવા વૈભવવાળો અગર રાજ થાય, જેના પગમા મગરના જોડ
ચીન્હ હોય તે પ્રતાપી થાય, તેમજ જેના પગમા કાથી અગર ઘોડા
જેવા ચીન્હ હોય તે પ્રતાપી અને શુરવીર થાય તથા જેના પગમા
વજ્ર કમળ અગર હળના જેવા ચીન્હ હોય તે નકી રાજ થાય.
આવા શ્રેષ્ઠ ચીન્હો જેના પગમા હોય તે પુરુષ ક્રિયા ૫ કતીનો થાય.

કુંકા, બડા, લાલ અને સુપડા જેવા પગનાં લક્ષણ.

છપ્પા.

હોય કહી પગ હ્રસ્વ, માસથી ભરપૂર જાગો,
રકત વર્ણ શુભ પદ્મ સમા પગના તળીયાં જો;
મળશે ભોગ વિલાસ, રાજસુખ પુરણ જામે,
પણ જો સૂપડ પાય, કષ્ટ ઘણેરા પામે,
વળી પગ ઉપર કહી નાડીઓ, ઉપસીને જાડી હશે,
કહે કૃષ્ણ દરીદ્રીને દુઃખી, એવા નર નીશ્ચે થશે.

જેના પગ કુંકા હોય, જંગો માસથી ભરેલી હોય, અને લાલ
કમળના જેવા જેના તળીયા હોય તે ભોગ વિલાસી થાય, અને રાજ
જેવા સુખ ભોગવે, પરંતુ જેના પગ સુપડા જેવા હોય તેને ધણી
જાતના કષ્ટો પડે વળી જેના પગ ઉપર જાડી અને ઉપસેલી નાડીઓ
હોય તે માણસને ખરેખર દુઃખી જાણવો.

પગના રંગ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ.

છાપા

હોય પાયનો રંગ કદી કીડીના જેવો,
કરે કાસદાં એજ વળી નીર્ધન પણ કહેવો,
વશ વૃદ્ધી પણ અલ્પ એજ નરને છે જાણો,
લાલ મટોડી સમે રંગ હત્યા કરનારો
વળી પીત્ત વર્ણના રંગથી વ્યભિચારમાં મગ્ન એ,
કહે કૃષ્ણ કઠોર સ્વભાવનો, કડક મુસાફીર મસ્ત છે

જેના પગનો રંગ કીડીના જેવો હોય તે માણસ કાસદુ કમનાર
અને નીર્ધન થાય, આવા માણસને વશવૃદ્ધી પણ થોડીજ થાય,
માટીના જેવા લાલ રંગના પગવાળો માણસ હાયા કરનારો અને
ખુની થાય, પીઠારંગના પગવાળો વ્યભિચારી કઠોર સ્વભાવનો,
મુસાફરી કરનારો, અને મસ્ત થાય

પગની આંગળીઓ અને રેખાઓ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ.

૭૫૫.

પદ પ કેજ સમ હોય, દીર્ઘ અગુલી વાળા,
ભાગ્યવત નર એજ ચક્ર કદી હોય રૂપાળા,
ઉર્ધ્વ રેખ કદી હોય તર્જની પાસે કેને,
અગોઠાને મુળ મુખી ધની જાણો એને,
વળી કીર્તિવંતો જગતમા માન પાનથી પુર્ણ છે,
કહો કૃષ્ણ રેખ પગને ત્રીશે, ધર્મ પ્રેમ પરિપુર્ણ છે.

જેના પગ કમળ જેવા હોય, અને પગના આમળા લાખા હોય,
અને આમળામા ચક્ર ચીન્હ હોય, તે માણસ ભાગ્યશાળી થાય, તર્જની
આમળા પાસે અગોઠાના મુળમા એક કબી રેખા હોય, તે માણસ
મુખી અને ધનવાન થાય, વળી કીર્તિવાળો અને સંપુર્ણ માનપાન
વાળો થાય, તેમજ આવી રેખા વાળો ધર્મ કર્મમા પ્રાપ્તિ રાખ
નારો થાય.

પમના રંગ અને બીજાં ચીન્હો ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ.

છાંપા

હોય રયામ પગ વર્ણ, સાધુજન એને કહેવો,
કરે બ્રમણ પરદેશ, વેશ વૈરાગી જેવો,
હોય પાપમા ચીન્હ કદી ચોખ્ખણા જેવું,
મળે જમીન ધન શ્રેષ્ઠ સુખી ઘર એનું કહેવું,
વળી આઠ પાંખડી કમળ સમ, કેના પગમા ચીન્હ જો,
કહે કૃષ્ણ ઇન્ક શોખીન એ, દયાવન એને કહો.

જેના પગનો રંગ કાળો હોય તેને સાધુ પુરુષ જાણવો આવે.
માણસ વૈરાગીનો વેશ ધાગ્ય કરે અને દેશપરદેશ કર્યા કરે જેના
પમમા ચાર ખુણા વાળુ ચીન્હ હોય, તેને ધણુ ધન અને જમીન
મળે, અને ઘરઆરનો સુખી હોય વળી જેના પગમા આઠ પાંખડીના
કમળ સરખુ ચીન્હ હોય તે ઇસ્કમા પ્રેમ ગાખનાર શોખીન અને
દયાળુ થાય.

પગનાં ચીન્હો અને રૈખાઓ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ.

છાપા

હોય પાયમા ચીન્હ, કદી ફરસી સમ કેને,
વીજ્ય વંત સરદાર, જગતમાં કહેવો એને,
હોય રૈખ બે ત્રણ, કદી અંતુઠા નીચે,
પામે વાહન માન, સુખ ધન સંપત નીચે,
ન્યમ રૈખા હોયે આ ઘણી, ધન સુખ સંપત ઠીક છે,
કહે કૃષ્ણ છત્રના ચીન્હથી, વૈભવ ઠાઠ અધીક છે.

જેના પગમા ફરસીના જેવું ચીન્હ હોય તે વીજ્ય મેળવનારો
અને લશ્કરનો સરદાર થાય, અગુદાની નીચે બે કે ત્રણ રૈખાઓ હોય
તેને વાહન, સુખ, ધન અને સમતી મળે જેમ એ રૈખાઓ વધારે
હોય તેમ ધન સુખ વધારે સમજવું વળી જેના પગમા છત્રનું ચીન્હ
હોય તે વૈભવી અને ધણો દાઠમાઠ રાખનારો થાય.

પગનાં ચીન્હો અને રેખાઓ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ (ચાતુ)

છાપા.

હોય મત્સ્યનું ચીન્હ, ભાગ્ય દૂર દેશે ભેડે,
અધિક વણુજ વેપાર, ભાર પરદેશે ખેડે,
હોય કચ્છનું ચીન્હ, ખરો તરનારો કહેવો,
વળી ચંદ્રને ચીન્હ, શક્તીમાં દેવી જોવો,
કદી ચતુષકોણનું ચીન્હ ભે, ધન લાવે પરદેશથી,
કહે કૃષ્ણ ચીન્હ સ્વસ્થિકથી, ધર્મગુરુ શુભ વેશથી.

જેના પગમા માઠલીનું ચીન્હ હોય તેનું ભાગ્ય દેશાવરમા તપતું હોય, અને તે પરદેશમા ધણો વેપાર ખેડે, કાચખાનું ચીન્હ હોય તે તરવાની વિદ્યામા ધણો કુશળ હોય, વળી કોમળા પગમા ચંદ્રના જેવું ચીન્હ હોય તે દેવી શક્તી વાળો થાય આર ખુણ્ણનું ચીન્હ હોય તે પરદેશમાથી ધન કમાવેને દેશમા લાવે તેમજ જેના પગમા સાથીઆ જેવું ચીન્હ હોય, તે સુગ વેશ ધરનારો અને ધર્મ ગુરુ થાય

સુખીમાંથી દુઃખી અને દુઃખીમાંથી સુખી કરનારાં પગનાં ચીન્હો.

હાલુરા.

- અનામિકાને વચલીના, વચ્ચે થઇને એક,
રેખ જાય નીચે સુધી, પગને તળીએ છેક. ૧
- સુખમા તે જન્મેલ ને, તો પણ પાપે દુઃખ,
દુઃખમાં જે જન્મેલ તે, નીચે પામે સુખ. ૨
- ધ્વજા ચીન્હ ને હોય તો, કીર્તિ જળ ફેલાય,
કૃષ્ણ કમળના ચીન્હથી, રાજમાન શુભ થાય. ૩

અનામિકા અને વચલી આઝાલીની વચ્ચેની નીકળાને પગના તળીમાં સુધી એક સીધી રેખા હોય તો તે માણુમ સુખમા જન્મેલો હોય તો દુઃખી થાય અને દુઃખમા જન્મેલો હોય તો સુખી થાય જેના પગમાં ધ્વજા ॥ જેવું ચીન્હ હોય તો 'ચોતરથી' કીર્તિ મળે અને કમળના જેવું ચીન્હ હોય તો રાજ નરથી રથને સ્થળ માન મેળવે

પગના ચીન્હો અને રેખાઓ ઉપરથી લાગ્ય લક્ષણ (ચાલુ).

છપા.

પચકોણુ ચીન્હ, સુખીને દીર્ઘાયુ છે,
હોય છ ખુણા ચીન્હ, માન રામથી લે છે;
હોય કદી જવ એક, માન સુખ પામે મોટું,
પરા મે પરિપૂર્ણ, નથી લવ લેશજ મોટું;
વળી પગમાં વાહન રેખને, અન્ય રેખ કદી એક જો,
કહે કૃષ્ણ ખચિત ધનવાન એ, સંશય નહિ તેમાં બીજો.

જેન પગમાં પાચ ખુણા વાળુ ચીન્હ હોય તે સુખી અને દીર્ઘ-
મુખી થાય, છ ખુણાવાળુ ચીન્હ હોય તો રાજનો માનીનો થાય, જે
દાદના પગમાં એક જગત જેવું ચીન્હ હોય તો તેને માન અને
સુખ મળે, તેમજ પુરો પર કમી થાય, વળી પગમાં (ઉખી) વાહન
રેખા અને તેની પાસે બીજી એક રેખા હોય તો તેને જરૂર ધનમળે
એ નકમી સમજવું

ગરીબને ધનવાન અને ધનવાનને ગરીબ કરનારી પગની રેખાઓ

છાપા

પણ જો રેખા એક એકને કાપી ચાલે,
ધન હીણ બાણો તેડે, લલે મોટો થઇ મહાલે,
જેના પગમા ઉલટ સુલટ રેખાઓ ઝાઝી,
ગરીબ છતાં ધનવાન બને કીસમતની બાણ,
વળી બહુ રેખાઓ પગ વિશે આડી અવળી ભાય છે,
કહે કૃષ્ણ અધિક ચડતી અને પડતી એની થાય છે

પરંતુ જો આ બીજી રેખા પહેલી રેખાને કાપીને (x) અ.
રીતે ભાય, તો તે મોટો માણસ દેખાતો હોય તો પણ તેની પાસે
ધન હોય નહિ. જેના પગમા ઉલટી સુલટી ધણી રેખાઓ હોય, તે
ગરીબ હોય તો પણ ધનવાન થઇ શકે છે જેના પગમા ઝીણી ઝીણી
બહુ રેખાઓ હોય તેની દુનીયાદારીમા ધણી વખત ચડતી પડતી
થાય એમ સમજવું.

લાંબી ટુંકી પગની આંગળીઓ ઉપરથી ભાગ્યની પરિક્ષા

કર્યા.

અનુક્રમેથી એક એકથી ચડતી હોયે,
આંગળીઓ કદી પાચ તણી ધનવતો તોયે,
પહેલી વચલી અનામિકા જે સરખી હોયે,
તો પણ જાણે એટ ધનીના લક્ષણ કહીએ,
પણ અનામિકા જે વચલીથી મોટી હોયે કોઇને,
કહે તુલ્ય ખચિત વિદ્વાનને ભક્તિ વાળો જોઈએ.

જેની (પગની) આગળીઓ (છેલ્લી આગળીથી) એક એકથી
ચડતી જતી હોય તે ધનવાન થાય, પહેલી વચલી અને અનામિકા જે
એક સરખી લાંબી હોય તો પણ તે ધનવાનના લક્ષણ સમજવા,
પરંતુ જે કોઇને અનામિકા આગળી વચલી આગળીથી મોટી
હોય તો તે ખરેખર વિદ્વાન અને પ્રભુની ભક્તી વાળો થાય એમ
જાણવું

લાંબી દુ ક્રી આંગળીઓ ઉપરથી લપટ, લોભી,
ભોગી, અને પ્રેમીનાં લક્ષણ.

છાપા.

અનામિકા કદી હોય છેક છેલ્લીથી નાની,
લપટ નર કહેવાય વળી લોભી અભિમાની,
અંશુકો કદી હોય, પ્રથમ છેલ્લીથી મોટો,
વિજયવત નર એજ, નહિ લક્ષ્મીનો તોટો,
પણુ જો તેજની કોઈની લાંબી હોયે સર્વમાં,
કહે કૃષ્ણ સુખી પ્રેમી અને, ભોગી કોઈ ગર્વમાં.

અનામિકા આગળી, છેક છેલ્લી એટલે ટચલી આગળીથી નાની
હોય તો તે માણુમ લપટ લોભી અને અભિમાની થાય પહેલી અને
છેલ્લી આગળીથી અંશુકો મોટો હોય તો તે વિજયી અને લક્ષ્મીવાળો
થાય, પરંતુ જો કોઈને તેજની આગળી બીજી બધી આગળીથી
મોટી હોય તો તે માણુસ સુખી, પ્રેમી, ભોગી, કોઈ અને ગર્વ
વાળો થાય

લાંબી ટુંકી આંગળીઓ ઉપરથી સી સુખનો નીર્ણય.

છપ્પા.

ભોગવશે ખડું નાર વળી જો તર્જની મોટી,
વચલી લાંબી હોય, ખરે લક્ષણમાં ખોટી,
મળે ન એને નાર, વિતાવે સો વિષુ દહાડા,
અંગુઠો કદી ગોળ, હુકમ કરનારા જાડા,
પણ અંગુઠાનો નખ કદી, ફાટેલોને વાકડો,
કહે કૃષ્ણ ખચિત પાપી અને, અક્ષલ વિષુ પણ ફાંકડો.

વળી જોને તર્જની આગળી મોટી હોય તે ધણી આઝાને
ખોગવનારો થાય, ખધી આગળીઓ કગતા વચલી આગળી લાંબી હોય
તો તે લક્ષણ સાફ નથી કેમકે તેને સી મળે નહિ, જોના પગનો
અંગુઠો ગોળ મટાળ હોય તે માણસ ધણુના ઉપર હુકમ ચલાવનારો
અને જાડો પહેલવાન થાય, પરંતુ જો કાંઈને અંગુઠાનો નખ ફાટેલો
અને વાકો હોય તો તે માણસ પાપી અક્ષલ વિનાનો, અને
ગોખીલ થાય

પાની અને આંગળીઓ ઉપરથી ધર્મ ધન, અને સી મુખનો નીર્ણય.

છાંપા

પગની પાની હોય, પાતળી ને વાંકી જો,
વળી આંગળી હોય, કદી નમણી સીધી તો,
હોય દાનવી એજ ધર્મમાં પ્રીતિ કરતો,
લાંબી અંગુલી હોય, જ્ઞાન ધન સપત ધરતો,
વળી બન્ને પગની તર્જની અંગુઠાથી દીધાં જો,
કહે કૃષ્ણઅચિત લોગવે સુદર નાર આધીક તો

જેના પગની પાની પાતળી અને જરા વાકી હોય, અને આંગળીઓ સીધી
અને રૂપાળી હોય, તે દાન કરનારો અને ધર્મમાં પ્રેમ રાખનારો થાય,
લાંબી આંગળીઓ હોય તે જ્ઞાની, ધનવાન, અને સપતી વાળો હોય,
વળી બન્ને પગની તર્જની આંગળીઓ જેને લાંબી હોય તે ધણી રૂપાળો
સ્ત્રીઓને ભોગવનારો થાય

આંગળીઓ ઉપરથી વિદ્વાન, સ્ત્રી વીનાનો,
લપટ અને સુષ્ટી વિરૂદ્ધ કર્મ કરનારનાં લક્ષણ.

છાપા

અંગુઠાથી અનામિકા મોટી જો હોયે,
ખરેખરો વિદ્વાન, જાણવો એને તોરો,
વચલી મોટી હોય, મળે નહિ પત્ની તેને,
અનામિકા કદી અલ્પ, જાણવો લપટ એને,
પણ જો જાડી હોય તે, પુરૂષ સગમા પ્રીત છે,
કહો કૃષ્ણ સર્વ નાની થકી, દુર્જાળદાસ ખચીત છે.

અંગુઠાથી અનામિકા આગળી મોટી હોય તો તે વિદ્વાન થાય,
વચલી આગળી મોટી હોય તો તેને સ્ત્રી મળે નહિ, અનામિકા આગળી
સર્વથી નાની હોય તો તે લપટ થાય, અનામિકા આગળી સર્વ
આગળીથી જાડી હોય તો તે સુષ્ટી વિરૂદ્ધ કર્મ કરવાની એટલે
પુરૂષ સગ કરવાની પ્રવૃત્તાવાળો થાય, અને સમગ્ર આગળીઓ વણી
નાની હોય, તો તે ખાણસ કલકટી નોકરી કરનારો થાય

સામાન્ય લક્ષણ.

હથેળી અને આંગળાં લાખા દુકા હોય તેના લક્ષણ.

છાપા.

હોય હથેળી દીર્ઘ, આંગળા કરતા કોની,
મનપર કાબુ હોય, ઘણી હીંમત છે એની,
હોય અગુલી દીર્ઘ, હથેળી કરતાં જેને,
બળ હીણ, યુદ્ધી મદ, ઝણે જાણનામા એને,
પણુ જો બન્ને કોઈને સરખે સરખા હોય તો,
કહે કૃષ્ણ ધર્મમાં પ્રેમને સુખીઓ પુરો થાય તો

જેની હથેલી, આંગળીઓ કરતા મોટી હોય તે પોતાના મન
કેવર કાબુ રાખી શકે તેવો થાય, તેમજ ઘણો હીંમતવાન થાય, જેની
આંગળીઓ હથેળી કરતા લાંબી હોય તે બળ હીણ અને ઓછી
અકકલ વાળો સમજવો પરંતુ જો કોઈને આંગળીઓ તથા હથેલી બન્ને
સગળા લાખા હોય તો તે માણસ ધર્મમાં પ્રેમવાળો અને સુખી થાય

લાંબો દુકો અંગુઠો, અને અંગુઠાના સાંધાના લક્ષણ.

છાપા.

અંગુઠો કદી હોય, હાથનો નાનો જેને,
ગુણવંતો ગંભીર અને દ્રઢ નિશ્ચય તેને;
પહેલો સાધો હોય, કદી લાંબો અંગુઠો,
હોય હઠીલો તેજ, સ્વભાવે લેશ ન ગાઠે,
કદી ખીન્ને સાંધો કોઈને અંગુઠાનો દીધું જો,
કેહો કૃષ્ણ જ્ઞાની ગુણવંત ને શાણો દાતા ધીર તો.

જેના હાથનો અંગુઠો નાનો હોય તે માણસ ગુણવાન, ગંભીર
સ્વભાવનો અને દ્રઢ નિશ્ચયવાળો જાણવો અંગુઠાનો પહેલો સાધો
જેને લાંબો હોય તે હઠીલા સ્વભાવનો અને કોઈને નહિ ગણકારનારો
થાય. પરંતુ જેના અંગુઠાનો ખીન્ને સાંધો લાંબો હોય તે જ્ઞાની,
ગુણવાન, ડાહ્યો, દાન કરનારો, અને ધીર પુરુષ થાય.

છાતી, માલ, માથું અને કમ્બરનાં લક્ષણ.

છપ્પા.

છાતી મોટી હોય, હોય લક્ષણ એ ધનનું,
હોયે મોટા માલ, ચીન્હ એ મન રંજનનું;
વિજયવંત નર એજ, નથી શત્રુકો એને,
માથું મોટું હોય, પરાક્રમ લક્ષણ તેને;
પણ એ કમ્બર દીર્ઘ તો, ઘણા પુત્રનો તાત એ,
કહે કૃષ્ણ પાય મોટા થકી, બુદ્ધી ધન વિખ્યાત તે.

જેની છાતી મોટી હોય તે ધનવાનનું લક્ષણ જાણવું, જેના માલ મોટા હોય તે માણસ જેના જેના પરિચયમા આરે તે સવળા તેનાથી અનંત પામે, વળી તેવો માણસ વિજય મેળવનારો અને શત્રુ વિનાનો થાય. જેનું માથું મોટું હોય તે પરાક્રમ કમ્બરો થાય, પરંતુ જે કોઈની કમ્બર લાંબી મોટી હોય તો તે ઘણા પુત્રનો બાપ થાય, અને જેના પગ મોટા હોય તે બુદ્ધી અને ધન મેળવી પ્રખ્યાત થાય.

આંખ હોઠ અને પેટની કરચલીનાં લક્ષણ

જાપા.

હોય આંખ કદી ધ્રુવડ, કાગ કે ઉંદર જેવી,
બુધ્ધી હીણ ચક્રેર, ચોરમા ગણના કંઠેપી,
હોય હોઠનો રંગ, પીંજળો લ'પટ પુરો,
લાંબા જાડા હોઠ, અલ્પ આયુષી શુરો,
પણ જો આડી અવળી કરચલી, પેટે પડતી કાઠને,
કહ કુબ્જ પૂજુ' અભિચારમાં, લ'પટ જાણો તેહને.

જેના આંખો ધ્રુવડ, કાગડા કે ઉંદરના જેવી હોય, તે બુધ્ધિ વિનાનો, ચક્રેર, અને ચોરી કરવાની ઈચ્છાવાળો થાય જેના હોઠનો રંગ પીળો હોય તે લ'પટ થાય, જેના હોઠ લાંબા અને જાડા હોય તે ઓછા આયુષવાળો છતાં શુરવીર થાય, પરંતુ જેના પેટપર આડી અવળી ધણી કરચલીઓ પડી હોય તેને વ્યાભચારી લ'પટ જાણવો.

સ્રી ઓનાં ખાસ સામુદ્રિક લક્ષણ.
હાથ, અને હાથના લાખા ઢુંકા આંગળાના લક્ષણ.
છાપા

હોયે સ્રીના હાથ, સાકડાને નાળુકે જો,
વળી વુંદરને નરમ, ઘણી પ્રેમાળજ તેના,
હોય પતીતુ સુખ, શ્વસુર ઘર મોટું એતું,
દીર્ઘ આગળે માન, જ્ઞાનમા દિલ ખુશ તેતું,
વળી સજીતમા એ પ્રવિષ્ટ છે, ગાન પ્રભુ દેહ ગમે,
કહે કૃષ્ણ અંગુલી દીર્ઘથી, ચીત્ત ભક્તિમા વીરમે.

જે સ્રીના હાથ નાળુક, સાકડા, રૂપાળા અને નરમ હોય, તે
સ્રી ઘણા પ્રેમાળ હોય, વળી તેના પોતાના પતી તન્દ્ર્યા સુખ મળે,
તેમજ નાસેડ સાગ ખાનદાન અને મોટા ઘરતુ મળે, હાથની આંગ-
ળીઓ લાખી હોય તે તેને બધે સ્થળે માન મળે, વળી જ્ઞાનની વાતો
મા તે હમેશા ગાન પ્રેમવતારી થાય, વળી લાખી આંગળીઓ વાળા
સ્રી સંગીની કળામા હંશીયાર હોય, પ્રભુના ગુણતુ માન કરવામા
તેમજ ભક્તિમા ચીત્ત ચોટાડવામા તે હમેશા આનંદ માને.

પતીનો ઘાત કરનારી, અને વિધવા સ્ત્રીનાં લક્ષણ.

છાંપા.

અંશુકાને મુળ થકી, રેખા ભે સીધી,
ભય છેલ્લીને મુળ, ઘાતકી તેને કીધી;
હજી પતીને તેજ, કરે પ્રીતિ બીજથી,
હોય અંશુકો પુષ્ટ, બનેછે વિધવા આથી,
કદી હોય અંશુકો દીર્ઘ ભે, ભાગ્યહીણ તે બહુવી,
કહે કૃષ્ણ અંશુલી દીર્ઘથી વિનયી નાર પ્રમાણવી.

જે સ્ત્રીને હાથના અંગુઠાના મુળપાસેથી એક સીધી રેખા નીકળી
તે છેલ્લા એટલે ટયવી આગળીના મુળ સુધી ગયેલી હોય તે સ્ત્રી
સેતાના ધણીને મારી નાખનારી અને ઘાતકી થાય વળી બીજા
પુરુષ સાથે તે પ્રેમમાં પડે જેના હાથનો અંશુકો બહુ જડો હોય
તે વિધવા થવાનું લક્ષણ છે વળી જેમો અંશુકો ધણો લાંબો હોય
તે ભાગ્ય હીણ થાય અને જેની આગળીઓ ધણી લાંબી હોય તે
વિનય અને વિવેકવાળી થાય

સ્રીઓનાં પગનાં ચીન્હોનાં લક્ષણ.

કપટી, ઘણા પતી કરનારી, ઘાતકી, અને આળસુ
સ્રીનાં લક્ષણ,

છાપા

હોય અગુલી સર્વ, એક મેક પગ ચડતી,
કપટી લુચી થાય, ખરેખર કુળની પડતી,
ઘણા પતીની નાર, ઘણીને ઘાતજ કરતી,
છુટી અગુલી હોય, દરિદ્રી ઘરમા ડરતી
પણ એક સરીખી સીધીને મુદર અગુલી છે યદી,
કહે કબજુ ભાગ્ય શાળી બને, સીધી અગુલી ને કહી.

જેના પગની આગળીઓ એક ઉપર એક ચડતી એવી રીતે દેખાતી
હોય તે કપટી સ્વભાવની, લુચી, અને કુળની પડતી કરનારી થાય
વળી તેને ઘણા ઘણી થાય, અને તે કેટલાક ઘણીને વાત કરનારી
પણ થાય, વળી જે સ્રીને પગની આગળીઓ છુટી છુટી અને પહોળી
હોય તે ઘરના બધા માણસોમા આળસુ અને દરિદ્રી હોય, પરંતુ
જેના પગની આગળીઓ એક સમખી સીધી અને નુદર હોય તે
ભાગ્યશાળી સમજવી.

લાંબી ટુંકી આંગળીઓ ઉપરથી પ્રેમી અને વિલાસી સ્ત્રીનાં લક્ષણ.

છાપા.

તળની લાંબી હોય, શ્વસુર ધરમા એ વહાલી,
સર્વ થકી બે હ્રસ્વ, દાખવે દંભજ ખાલી,
અન્ય પુરૂષથી પ્રીત, કરી પરદેશે નાસે,
ભોગ વિલાસી થાય, મળે નહિ ધનકે પાસે,
પણ અનામિકા બે સર્વથી મોટી હોયે કોઈને,
કહે કૃષ્ણ વેલની જાણવી, સુખ સંપત સૌ તેહને.

જેની પગની તર્જની આંગળી લાંબી હોય, તે સાસરીયામાં ધણી
વહાલા થાય, બધી આંગળી એથી તર્જની ટુંકી હોય, તે ખોટો દબ ગખ-
નારી, ખીબ પુરૂષ સાથે પ્રેમ કરનારી અને પરદેશ નાસી જનારી
થાય, વળી તે ભોગ વિલાસી પણ થાય, પરંતુ તેની પાસે ધન હોય
નહિ. જેની અનામિકા આંગળી સર્વથી મોટી હોય તે વૈભવવાળી અને
સુખ તથા સંપત્તિને મેળવનારી થાય.

લાંબી દુઝી આંગળીઓ ઉપરથી સ્વછંદી,
 દુઝી અને નીર્લજ સ્ત્રીનાં લક્ષણ
 છાપા

ટચલી મોટી હોય, સગામા માનજ પામે,
 સધળી નાની હોય, સ્વછંદી થઈ દુ ખ પામે
 અનામિકા બે હોય, કદી ટચલીથી નાની,
 કરે પતીનો ત્યાગ, બને મદથી અભિમાની,
 વળી ખીબ સ ગે ચાલતી, લાજ આખર ત્યાગીને,
 કહે કૃષ્ણ કુછ દી નાર એ, જાય વિદેશે ભાગીને

જેના પગની ટચલી આગળી મોટી હોય તે સગા વહાલમા મીન
 મેળનનારી થાય, જે સ્ત્રીના પગની સધળી આગળીઓ ઘણી નાની
 હોય, તે સ્વછંદી અને દુ ખી થાય, જેની અનામિકા આગળી ટચલી
 આગળીથી નાની હોય તે પોતાના ઘણીનો ત્યાગ કરનારી, મદથી
 ભરપુર અને અભિમાની થાય, તેમજ ખીબ પુરુષનો સગ કરનારી,
 લાજ આખરને ત્યજ દેનારી કુછ દી અને પગદેશ નાસી જનારી થાય.

પગની આંગળીઓ ઉપરથી પતીવૃતા અને કુટીલ સ્ત્રીનાં લક્ષણ.

જાપા.

વચલી હાંચે છેક, સર્વથી નાની કોની,
ધરે પતીવૃત શ્રેષ્ઠ, શુભીમા જણના એનો,
કરે નહિ, કદી સગ, પુરૂષ પરનો એ જાણો,
પાય અશુભી તણો, મર્મ આ પેર પ્રમાણો,
વગી ત્રીજી ચોથી, પાચમી રસ્તે જાતા જેહને,
કહે કૃષ્ણ રહે ઉચી કદી, કુટીલ નાર કહો તેહને.

જેની વચલી આંગળી બીજી બધી આંગળીઓથી નાની હોય તે આ શ્રેષ્ઠ પતીવૃત પાળનારી અને કોઈ દીવસ પણ, પરપુરૂષનો સગ ન કરનારી થાય આ રીતે પગની આંગળીઓના તમામ આવ અને મર્મસમજવા વગી જે સ્ત્રીને ગસ્તામા ચાલતી વખતે પોતાના પગની ત્રીજી એટલે વચથી ચોથી એટલે અનામિકા અને છેલ્લી એટલે ટચલી આંગળીઓ જમીનપર અડતી ન હોય તે કુટીલ સ્વભાવની અને હલકી સ્ત્રી થાય

સ્તન ઉપરથી વાંઝણી અને પુત્રવાળી સ્ત્રીનાં લક્ષણ.

જાપા.

હોય ચપટ સ્તન ગેય, વાઝણી તેને જાણા,
ગોળ અને વળી પુષ્ટ, ઘણા સતાન પ્રમાણે,
જમાવું મોટું હોય, પુત્ર તેને છે આઝા,
ડાણુ મોટું હોય, પુત્રી આઝીની માતા,
કદી ગોળ અને વળી શ્યામ જો, હાથે કેની ડીટડી,
કહે કૃષ્ણ સુખી ધન પુત્રથી, નમણીને વળી કુટડી

જે સ્ત્રીના બન્ને સ્તન ચપટા હોય તે સ્ત્રી સમૃદ્ધ થાય, જેના
સ્તન ગોળ અને પુષ્ટ હોય તે વણા સતાનને જન્મ આપનારી થાય
વળી જેને જમાવું સ્તન મોટું હોય તેને વણા પુત્રો થાય અને ડાણુ
સ્તન મોટું હોય તેને ઘણી પુત્રીઓ થાય વળી જેના સ્તન ઉપર
ગોળ અને શ્યામ રંગની ડીટડી હોય તે સુખી, ધનવાન રૂપાળી
અને નમણી સ્ત્રી થાય.

સ્રીના સ્તન ઉપગ્રી સુખી દુઃખી અને વ્યભિચારી સ્રીનાં લક્ષણ.

છાપા.

પણુ જો ઝીણી હોય, અને વળી ઉડી સ્તનમા,
કપટ ઘણેરા થાય, ઉપાધી ઝાઝી મનમા,
છાતી પહોળી હોય, અને વ્યભિચારી પુરી,
હી મતવાન વિશેષ, વળી કજીઆમા શુરી,
કદી આખો કેની ગોળને, ચક્ર વક્ર ફગતી જુઓ,
કહે કપણુ નકી કુલટા અને, ઇશક પ્રેમ તેને કહે.

પરંતુ જે સ્રીના સ્તન ઉપગ્રી ડીટડી ઝીણી અને સ્તનમા
ઉડી પેની ગયેલી હોય તે પણુ દુઃખ અને ઉપાધી વાળી થાય, જેની
ઝાતી ઘણી પહોળા હોય તે વ્યભિચારી, હી મતવાન અને કજીઆખોર
શુભાગ થાય, વળી જે સ્રીની આખો ગોળ અને ચક્ર વક્ર ફગતી હોય
તે સ્રી જરૂર કુલટા અને ઇશકમા પ્રેમ ગાખનારી થાય.

સીના વાળ, કાન અને કપાળ ઉપરથી ભાગ્ય લક્ષણ,
છપ્પા

હોયે જેના કેશ, ચીકણા ને વળી સીધા,
સ્નેહ ઘણો પતી સાથ, પીયરમા પણ સુખ લીધા,
હોયે જેના કાન, અલ્પ તો દુર્ભાગી એ,
હોયે ભાલ વિશાળ, પ્રેમમા અનુરાગી તે,
પણ નાતું છેક લલાટ ને, ભાગ્યહીણ એ નાર છે,
કહે કૃષ્ણ વાળ સ્તન ઉપરે, હંત ભાગી થાનાર તે

જે સીના વાળ ચીકણા અને સીધા હોય, તે પતી ઉપર
વધુ પ્રેમ ગમનારી તેમજ પીયરમા પણ ઘણું સુખ ભોગવેલી હોય,
જેના કાન ઘણા નાના હોય તે દુર્ભાગી થાય, જેતું કપાળ મોટું
હોય તે પ્રેમી થાય, પરંતુ જેતું કપાળ છેક નાતું હોય ને, હીણ
ભાગી થાય, અને જેના સ્તન ઉપર વાળ હોય તે દુર્ભાગી થાય

સ્ત્રીની મુઠ્ઠમાં વાળ, માથાના વાળ તથા આંખનાં લક્ષણ.

છાપા.

જુરાને વળી ખરડ, વાળ દુકા જે હોયે,
નાશ થશે પરિવાર કડક જાડા જે તોયે,
હોય મુઠ્ઠમાં વાળ, વાઝણી તેને જાણો,
કરે પુરુષ જે સગ, નપુશક થાય પ્રમાણો,
કની આખો લાખી હોય જે, શ્યામ બકુટી સાથમાં,
કહ જાણુ ઘણુ મુખ તેહને, પ્રેમ ઘણો નીજ નાથમાં

જે સ્ત્રીના માથાના વાળ યુગ્મ દુકા, કડક અને જાડા હોય,
તે પગિયારનો નાજ કગનારી થાય વળી જે સ્ત્રીને મુઠ્ઠમાં વાળ હોય
તે સ્ત્રી વાઝણી થાય આવી સ્ત્રીને જે પુરુષ સગ કરે તે નપુશક
થઈ જાય. અને જે સ્ત્રીની આખો લાખી અને કાળી બકુટી વાળી
હોય તે ઘણુ મુખ ભોળવનારી અને પોતાના પતી ઉપર પ્રેમ રાખનારી થાય

